

מפתחות

רשימת ערכי המפתחות

מילה	אב ואם - בן ובת
גר צריך שלשה	אבירה
הדיינים של גרות	אהבת לרעך כמוך
מהות וסדר מילה וטבילה וקבלת מצות	אומדנא
גרות של עובר	אונס
דיני גרים	אי עביד לא מהני
דבר שבערוה (אין דבר שבערוה פחות משנים)	אין איסור חל על איסור
עדות לקיומי ועדות לברורי	אין ספק מוציא מידי ודאי
עד שבא רק לברר ולעשות גילוי מילתא	איסורי אכילה
אב שאומר קדשתי את בתי	איסורי הנאה
להעיד על מהות הגברא	אישות
כנגד חזקה ושלא כנגד חזקה	אישתרי - הואיל ואישתרי אישתרי
דינים שונים	אמון המלך בן מנשה בן חזקיהו
דבר שלא בא לעולם	אמתלא
טעמים ויסודות בענין דבר שלא בא לעולם	אנן סהדי
לעולם	אנשי כנסת הגדולה
בענין דעת רבי מאיר שאדם מקנה דבר	ארץ ישראל
שלא בא לעולם	בהמה טמאה
היכא שאמר מעכשיו	בחוקותיהם לא תלכו
בידו	בטחון
ציורים שונים של דבר שלא בא לעולם.	ביאה
דיבור	בית המקדש
דיבור מבטל דיבור	בשר בחלב
כללי	גוי - בן נח
המחלוקת בין רבי יוחנן וריש לקיש בדף	גוסס
נ"ט ע"א ועוד שם בע"ב בענין אם	גיד הנשה
אתי דיבור ומבטל דיבור	גירושין
ביטול הגט	גרושה - מחזיר גרושתו
בענין אם אפשר לבטל את הביטול	גרות
לא אתי דיבור ומבטל מעשה	כללי
ציורים שונים של ביטול דיבור	מצות גרות

מהות זונה, חללה, ונבעלה לפסול לה	ביטול דיבורו או מעשיו של אדם אחר
לא יקח ולא יחלל	דיינים
וקדשתו	הודאת בעל דין כמאה עדים דמי
הנושא אשה כהנת	הזמה
כהן גדול	הפה שאסר הוא הפה שהתיר
כללי	הפקר
כבוד כהן גדול	הפקר ב"ד
העשה של בתולה לכהן גדול, והלאו של	הקדש
אלמנה	התראה
לא יקח ולא יחלל	זכי'
כיבוד אב ואם	זרוע ולחיים וקיבה
מחילת האב	חופה
אבי אביו ואבי אמו	חזקה
לא תחל את בתך להזנותה	הכח של חזקה
לא תתחתן עם	חזקה דאיתרע, חזקת צדקות, חזקה דאתי
לזים	מכח רובא
למפרע	חזקת היתר
לקט שכחה ופאה	חזקה דהשתא ומקוה שנמדד שונמצא
מדת סדום	חסר
מוחזק	רובא וחזקה רובא עדיף, וסמוך מיעוטא
מזיק	לחזקה
מחילה	מיגו נגד חזקה
מיגו	חזקה "שהוחזק לפנינו"
מהות מיגו	מחזקינן מאיסור לאיסור
דינים שונים בענין לאיזה דברים מועיל	חזקת מרא קמא
מיגו	חי' (מילדת)
מילה	חמיו, חמותו
מיתות בית דין	חשמונאים
מלזה	טענה
מלך	יאוש
מלקות	יבום וחליצה
ממזר	ידות
מהות ממזרות	יוחסין
ספק ממזר	יחוד
מצורע	יכיר
מרה	ילפותות
משיג גבול	יפת תואר
נאמנות המוכר לומר למי מכר	ירושה
נדה	כבוד הבריות
נזירות	כהונה

פסולי עבודה	נישואין
בעל מום	נשיא
חלל	סוטה
פצוע דכא	ספקות
פרו ורבו	עבד כנעני
פרנס	עבד עברי
קדשה	עבירות
קדשים - קרבנות	עד אחד
כללי	בענין שלפעמים ע"א מהני לענין ממון
קדושת קרבן	בענין מה שעד אחד מחייב שבועה
קידושין	עד אחד נאמן באיסורין
כללי	חזרה ע"י אמתלא
העדים	הכחשה וברי לי
האמירה	עד אחד נגד חזקה, ובידו
קידושי כסף - טיב הנתינה	עד אחד נגד רוב, וכן נגד כחות אחרים
קידושי שטר	"כל היכא שהאמינה התורה עד אחד הרי
קידושין לאחר ל'	הוא כשנים"
קידושי עבירה	עד אחד בדבר שבערוה
קיום מצות	הוחזק האיסור בע"א
קיום שטרות	הנאמנות של אב לומר קידשתי את בתי,
קנין	וכן שנתגרשה
קנין משיכה	עדות
קנין שטר	כללי
קרבן אשם תלוי	אינו חוזר ומגיד
קרבן חטאת יחיד	תרי ותרי
קרב (רוב וקרוב)	נאמן עלי עד פסול או נאמן עלי אחד
ראוה מדברת	כשנים
רבן גמליאל	עד הצריך מיגו או שבועה
מכשיר או פוסל בבתה	עדות אשה
רוב	עני המהפך בחררה
בירור או גזירת הכתוב של התנהגות	עריות - חייבי לאו ועשה
במקום ספק	כללי
קבוע	אחותו
רבי מאיר חייש למיעוטא	חייבי לאו ועשה
שבוי'	עשה דוחה לא תעשה
שבועה	עשה או לא תעשה שאינו שוה בכל
שבת קודש	אין עשה דוחה לא תעשה ועשה
שודא דדייני	עשה נגד שני לאוין
שוטה	פי שנים
שויא אנפשי' חתיכה דאיסורא	פלגינן דיבורא ופלגינן נאמנות

עוד בענין משפטי תנאים
מתנה על מה שכתוב בתורה
דיני "מעכשיו"
מי צריך להוכיח שקיים או ביטול את
התנאי
מה נחשב ביטול התנאי
מחילת התנאי
דינים שונים
תנאים ואמוראים
תרומות ומעשרות
מירווח
מחובר
קנין כספו
בת כהן

שטרות
כתב ידו של הלוה
שכר ועונש
שלום
שליחות
שמות קודש
תופס לבעל חוב
תורה
תלמיד חכם
תנאי
דיני פעולת תנאי
תנאי כפול
תנאי קודם למעשה
הן קודם ללאו

מפתחות ענינים

יש אומדנא שאינו רוצה את המעשה בלי קיום התנאי, האם שייך לומר שכיון שיש אומדנא הרי זה כאילו התנה בלשון המועיל ומהני מדין תנאי, וכן האם שייך לומר שמועיל מדין אומדנא.
רכ"א* (קטע "והרשב"א").

אונס

בענין אם חייבים להפריש מי שעובר באונס. שי"ח סק"ב (קטע "ואולי").

אי עביד לא מהני

בענין מה שלא אמרינן אי עביד לא מהני בכהן גדול שקידש אלמנה.
שע"ו סק"ב סק"ג.

אין איסור חל על איסור

בענין אם יסוד הדין של אין איסור חל על איסור הוא שקיים כח של הפקעה שגורם שהאיסור השני אינו חל, או האם סוף הדין הוא רק שהתורה לא קבעה איסור היכא שהדבר כבר נאסר, אבל אין כאן כח של הפקעה.
שס"ו.

בענין אם אע"פ שאין איסור חל על איסור אבל היינו רק לענין העונש אבל המדריגה של איסור שפיר חלה.
שס"ג, שס"ו.

בענין אם מהני מוסיף בשני שמות.
שס"ו (קטע "וכן צ"ע"), שס"ז (קטע "ומעתה"), שס"ח (קטע ראשון).

בענין אם מהני כולל בבי' פעולות.
שס"ז (קטע "גם" ולהלן שם).

בענין אם מהני מוסיף בבי' פעולות.
שס"ז (קטע "גם"), שס"ח (קטע אחרון).

בענין אם מהני כולל בקל על חמור.
שס"ו (קטע "ברם"), שס"ז*.

בענין אם איסור כולל חל על איסור מוסיף.

אב ואם - בן ובת

בענין משפחת האם אינה קרוי' משפחה, עי' בערך ירושה.

בענין כיבוד אב ואם וכבוד אביו ואביו אמו, עי' בערך כיבוד אב ואם.

בענין חזקת האם מהני לבת, עי' בערך ראיה מדברת - מכשיר או פוסל בבתה.

בענין המוסר את בתו לזנות, עי' בערך לא תחל את בתך להזנותה.

עי' עוד בערך בני בנינים.

המחלוקת בין הרמב"ם והר"ן בגר שנשא ישראלית האם יש להולד קדושת קהל מכה אמו.

רפ"ז סק"א.

אבידה

שאם אחד מביא סימן אחד וחבירו מביא שני סימנים אין יתרון לבעל שני הסימנים.
רמ"ה סק"ד (קטע "ובשו"ת פרי יצחק").

בענין דברי הר"ן שע"א נאמן לומר שהמציאה שייכת לפלוני.

רמ"ה סק"ד (קטע "וכדברי" ולהלן שם), של"ג (קטע "ויש ליישב"), שפ"ב (קטע ראשון).

בענין "סימנין וסימנין ועד אחד יניח": ביאוריהם של הש"ש והשער משפט והפרי יצחק בענין למה לא מהני הע"א.

רמ"ה סק"א סק"ד (קטע "מיהו עיין" ולהלן שם).

אהבת לרעך כמוך

ש"יורד לחייו" אסור משום ואהבת לרעך כמוך.

קפ"ז, קצ"א (קטע "והנה רש"י").

אומדנא

בענין היכא שחסר במשפטי התנאים, אבל

שס"ו*.

בענין ה"נקודה נפלאה" שכתב הרמב"ם בפיה"מ על מס' כריתות שהיכא שרוצים שהאיסור אכילה של בשר בחלב יחול על דבר שכבר אסור באכילה משום איסור אחר, העובדא שבשר וחלב אסור בהנאה אינו יכול לשמש כאיסור מוסיף על איסור אכילה ושנימא שמיגו שחל האיסור הנאה חל נמי האיסור אכילה, כי האיסור הנאה הרי הוא תוצאה מהאיסור אכילה (כן ביאר הקובץ הערות בסי' ל' סק"ג את כוונת הרמב"ם, ובסק"ד כתב ביאור אחר).
שס"ח (קטע "והנה המקנה").

שיטת רש"י שאיסור הנאה נחשב איסור מוסיף, ושיטת תוס' שאינו נחשב מוסיף אלא הרי זה דין חדש של איסור חמור.
שס"ז (קטע "גם").

שיטת רש"י שחומרא בעונש נחשב איסור מוסיף, ושיטת תוס' שאינו נחשב מוסיף אלא הרי זה דין חדש של איסור חמור.
שס"ט.

דברי השאגת ארי' דהא דמועיל בבת אחת הרי זה כי הי מינייהו אפקת, אבל אם אחד מהאיסורים הוא כולל או מוסיף, רק הוא לבדו חל, דכמו שהוא חל על איסור אחר בזה אחר זה משום דחשיב כאילו הוא קודם (רק שלא נפקע הראשון כיון שכבר חל), ה"ה שהיכא שהם באים בבת אחת הרי זה כאילו הכולל או המוסיף קדם וממילא רק הוא חל ואין השני חל.
שס"ו (קטע "וכן עיין").

אין ספק מוציא מידי ודאי

בענין מה שמבואר בדברי הט"ז שיש שני סוגים של ודאי: א' היכא שידוע רק שהאדם הראשון הוא בגדר קרוב להמת אבל לא ידוע שהוא קרוב שראוי ליורשו, כגון היכא שידוע שהראשון הוא אח אבל יתכן שהשני הוא בן. ב', היכא שידוע שהראשון הוא בודאי קרוב שראוי ליורשו, כגון כשידוע שהראשון הוא בן המת אבל יתכן שגם השני הוא בן.

שמ"ז (קטע "שו"ר בט"ז" ולהלן שם).

בענין מה שמבואר בדברי הט"ז שיש שני סוגים של ספק: א', היכא שיש לצדו של הספק דרא דממונא, ב', היכא שאין לצדו דרא דממונא.

שמ"ז (קטע "שו"ר בט"ז" ולהלן שם).

משמעות דברי רש"י ביבמות שאין ספק מוציא מידי ודאי כי הודאי מיקרי מוחזק.

שמ"ז (קטע "ויש לבאר" וקטע "ובספרי").

בענין אם ודאי יכול להוציא מספק שהוא בגדר מוחזק, ואם אינו יכול, האם זה רק היכא ששייך החזקה של כל מה שתחת יד אדם שלו הוא.

שמ"ז (קטע "והנה עיין" ולהלן שם).

ואת"ל שודאי שפיר יכול להוציא מספק שהוא בגדר מוחזק אבל האם הוא יכול להוציא כשהספק הוא מוחזק וגם יש לו מיגו.

שמ"ז (קטע "והנה עיין" ולהלן שם).

בענין ספק ויבם.

שמ"ז (קטע "שו"ר").

איסורי אכילה

דברי הרמב"ם בסה"מ שבדבר שאסור בהנאה גם האיסור אכילה הוא בגלל ההנאה שבהאכילה ולא משום המעשה אכילה בזכות עצמו.

שס"ז (קטע "גם").

איסורי הנאה

דברי הרמב"ם בסה"מ שבדבר שאסור בהנאה גם האיסור אכילה הוא בגלל ההנאה שבהאכילה ולא משום המעשה אכילה בזכות עצמו.

שס"ז (קטע "גם").

בענין ה"נקודה נפלאה" שכתב הרמב"ם בפיה"מ על מס' כריתות שהיכא שרוצים שהאיסור אכילה של בשר בחלב יחול על דבר שכבר אסור באכילה משום איסור אחר, העובדא שבשר וחלב אסור בהנאה אינו יכול לשמש כאיסור מוסיף על איסור אכילה ושנימא שמיגו שחל האיסור הנאה חל נמי האיסור אכילה, כי האיסור הנאה

כי לא נאמר בכה"ג שאינו חוזר ומגיד, למה גם בלא אמתלא אינו יכול לחזור בו.
ר"נ סק"א (קטע "גם צ"ע" ולהלן שם).

בענין אם ע"א באיסורין יכול לחזור בו ע"י אמתלא.

רמ"ט סק"ב, ר"נ, רנ"א סק"א (קטע אחרון).

דברי שו"ת הר"ן שעד אחד באיסורין שהעיד בפני ב"ד אינו יכול לחזור בו אפילו ע"י אמתלא, ואם העיד שלא בפני ב"ד הרי הוא יכול לחזור בו גם בלי אמתלא, אבל רק בפני ב"ד, אבל לחזור בו שלא בפני ב"ד בעי אמתלא.

ר"נ סק"א (קטע "והקו"ש") סק"ב (קטע "ועי' בספר"), ר"ע.

בענין שאם אפשר לחזור ע"י אמתלא א"כ איך אפשר להעניש על פיו הלא אולי יחזור בו ע"י אמתלא (לענין הנאמנות של האב על בתו, וכן לענין הוחזקה נדה בשכנות"י דבעלה לוקה עלי').
רמ"ט סק"ב.

שיטת הרא"ה שאע"פ שאשה שאמרה נתקדשתי יכולה לחזור בה ע"י אמתלא אבל לא היכא שפרטה למי נתקדשה.
רנ"ב.

השיטה שאפילו אם גם בכה"ג יכולה לחזור בה ע"י אמתלא אבל לא היכא שפרטה לפני ב"ד.
רנ"ב.

אנן סהדי

בענין אם אנן סהדי מהני בדבר שבערוה.
רס"ח.

אנשי כנסת הגדולה

בענין מה שאנשי כנסת הגדולה החלישו את היצר הרע של עריות.
ת"ד.

ארץ ישראל

בענין אם כחו של משה רבינו לתת לבני גד ולבני ראובן ולחצי שבט מנשה את עבר הירדן הי' משום ציווי הקב"ה, או מחילת ישראל, או האם הי' משום שכל ארצות

הרי הוא תוצאה מהאיסור אכילה (כן ביאר הקובץ הערות בסי' ל' סק"ג את כוונת הרמב"ם, ושוב הסיק שכוונת הרמב"ם היא כדבריו הנ"ל בסה"מ).

שס"ח (קטע "והנה המקנה").

שיטת רש"י שאיסור הנאה נחשב איסור מוסיף, ושיטת תוס' שאינו נחשב מוסיף אלא הרי זה דין חדש של איסור חמור.
שס"ז (קטע "גם").

אישות

גדר הקנין שיש להבעל באשתו ע"י קידושין.
רמ"ד סק"ד (קטע ראשון).

בענין אם נשאר שארות לאחר מיתת האשה, וכן לאחר מיתת הבעל.
ר"ג (קטע "ועיין ביבמות" ולהלן שם).

אישתרי - הואיל ואישתרי אישתרי

בענין הואיל ואישתרי אישתרי היכא שהאיסור הראשון נדחה, והיכא שהותר, וכן היכא שיש ב' שמות של איסור, וכן היכא שיש ב' סיבות לשם אחד.
שס"ה.

אמון המלך בן מנשה בן חזקיהו

בענין שבא על אמו.
ת"ד.

אמתלא

בענין אם אמתלא מהני להאמין את דבריו השניים נגד דבריו הראשונים, וממילא מהני רק כשיש לו נאמנות עצמית על דבריו השניים, או האם מהני לעקור את דבריו הראשונים, וממילא מהני אפילו כשאין לו נאמנות על הצד השני, וכגון בהודאת בעל דין, או באב שאמר קידשתי את בתי.
ר"נ סק"ב.

בענין אם האב שאמר קידשתי את בתי יכול לחזור בו ע"י אמתלא.

רמ"ט סק"ב, ר"נ, רנ"ב.

שאפילו אם הדין הי' שעד יכול לחזור ולהעיד אבל הי' צריך אמתלא. וביאור למה הי' צריך בכה"ג אמתלא. וכן היכא שהדין הוא שהוא באמת יכול לחזור בו ע"י אמתלא

הכיבוש הרי הן של המלך, או האם הי' מדין חלוקת ארץ ישראל (ושצ"ע הביאור של הצד הזה).
רי"ד.

שמה בירר לבני גד וראובן וחצי שבט מנשה את חלקיהם אבל לא נתן להם לרדת לחלקיהם לגמרי.
רי"ד סק"ב.

בענין אם ארצות סיחון ועוג הובטחו לאברהם אבינו, או האם נתקדשו רק מדין כיבוש רבים שמי' כיבוש.
רי"ד סק"א.

דברי התשב"ץ שאע"פ שעבר הירדן מזרחה היתה חייבת בתרומות ומעשרות בשעת עולי מצרים, אבל בכל זאת לענין קבורה ועוד ענינים, קדושתה פחותה מקדושת עבר הירדן מערבה.
רי"ד סק"א (קטע "מיהו לפ"ז").

בהמה טמאה

בענין מקדיש בהמה טמאה, עי' בערך הקדש - חפצים שיש להם דינים מיוחדים.

דברי הרמב"ם שילפינן שבהמה שחסרים לה שני הסימנים של טהרה אסורה, מזה שבהמה שחסר לה רק סימן אחד הרי היא אסורה.

שע"א (קטע "ד" ו"ו" ולהלן שם).

הדרך שהיכא שחסרים לבהמה שני הסימנים של טהרה הרי זה סוג אחר של טומאה מהיכא שחסר לה רק סימן אחד.
שע"א (קטע "ד" ו"ו" ולהלן שם).

בענין אם העדר סימנים הרי זה בגדר הוכחה וראי' שהבהמה היא טמאה, או האם זה בגדר גוף הטומאה.
שע"א (קטע "מיהו נראה" ולהלן שם).

בחוקותיהם לא תלכו

קושיית הבי"י איך התירו למקורבים למלכות לספר קומי הלא יש בזה משום ובחוקותיהם לא תלכו.
שפ"א.

תירוצו שהתורה מסרה לחכמים את הכח לקבוע מה אסור ולמי.
שפ"א.

בטחון

בענין אם ללמוד תדיר ולבטוח בהקב"ה לפרנסתו.
תי"א.

ביאה

הסברה שהפעולה של הבוועל והפעולה של הנבעלת נחשבות ב' פעולות שונות.
שפ"ח (קטע אחרון).

בית המקדש

בענין אם מצורע בעל קרי שנכנס למקדש עובר על ב' איסורים או האם הוא עובר רק על איסור אחד אבל מב' סיבות.
שפ"ה (קטע "עיין ביבמות").

בני בנים

בענין המחלוקת אם אדם חייב לכבד את אביו אביו ואם אביו, וכן את אביו אמו ואם אמו. וכן לפי המחייבים מה הוא חייב לעשות להם, עי' בערך כיבוד אב ואם.

בשר בחלב

בענין ה"נקודה נפלאה" שכתב הרמב"ם בפיה"מ על מס' כריתות שהיכא שרוצים שהאיסור אכילה של בשר בחלב יחול על דבר שכבר אסור באכילה משום איסור אחר, העוברא שבשר וחלב אסור בהנאה אינו יכול לשמש כאיסור מוסיף על איסור אכילה ושנימא שמיגו שחל האיסור הנאה חל נמי האיסור אכילה, כי האיסור הנאה הרי הוא תוצאה מהאיסור אכילה (כן ביאר הקובץ הערות בסי' ל' סק"ג את כוונת הרמב"ם, ובסק"ד כתב ביאור אחר).
שפ"ח (קטע "והנה המקנה").

גוי - בן נח

בענין אם גם גוי הוקש לחמור כמו עבד. חלק ההערות דף ס"ח הערה כ"ה.

גוסס

בענין למה גוסס אינו יכול להקנות.
שפ"ג, שפ"ד.

משמעות דברי רש"י שאפילו גוסס שיכול לדבר אין מעשיו כלום. שפ"ג.

בענין מה הי' דינו של גוסס אילו המציאות היתה שרוב גוססים לחיים. שפ"ה.

גיד הנשה

בענין המחלוקת בין הקדמונים איך להסתכל על ספק גיד הנשה: דהנה אם מסתכלים על כל הירך ומסתפקים אם הוא אסור באכילה או לא א"כ הרי זה ציור של איתחזק איסורא, וכן הרי זה ציור של בידו כי בידו להתיר את הירך ע"י ניקור, אבל אם מסתכלים על כל חתיכה וחתיכה של בשר ומסתפקים אם הוא גיד הנשה או לא אז אין כאן איתחזק איסורא כי אם אינו גיד הנשה א"כ לעולם לא הי' גיד הנשה, וכן אין זה ציור של בידו כי אין בידו להפוך את הגיד לבשר. רע"ה* סק"ב.

גירושין

דברי תוס' בגיטין דף ד' שגירושין נחשב בגדר חב לאחרני כיון שהיא נאסרת על כהנים.

רע"א סק"א (קטע "ובאמת"),
רע"ג סק"א (קטע "ולכאורה"),
סק"ב סק"ה.

הדרך שגירושין לא נחשב בגדר חב לאחרני. רע"ג סק"ח.

דברי הגר"ח שהבעל אינו בגדר בעל דבר על האיסור אשת איש אלא רק על כתיבת הגט.

רע"ג סק"ח.

דברי רש"י בענין למה אין גט לאחר מיתה. ר"ג.

בענין כתב ידו של הבעל. רע"ג.

הדרך שלפי רבי אלעזר לא צריכים בכלל לאשוויי שטרא כי גט אינו צריך להיות נחשב בגדר שטר ורק לפי ר"מ בענין עדי

חתימה כי לפי ר"מ גט שפיר צריך להיות נחשב בגדר שטר. רע"ג סק"ו.

סברת הנתיחה"מ (דלא כהראב"י) שבגירושין אין צריכים עדים בשביל קיום הדבר אלא מספיק בהעובדא שהגירושין נעשו בפני הבעל, כי גם הבעל הוא כח של נאמנות כי בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן משום שבידו לגרשה. רע"ג סק"ז.

שיטת הרי"ף שרבי אלעזר סובר אף עדי מסירה כרתי.

רס"ח (הוכחת הקצה"ח מדברי הרי"ן בדעת הרי"ף שבדבר שבערוה מהני אנן סהדי), רע"ג סק"א (קטע "והקרא"א") סק"ג (ודברי הרי"ן שם שהעדות נוצרת רק אחרי שרואים את הגט בידה).

דברי הרי"ן שהעדות נוצרת רק אחרי שרואים את הגט ביד האשה. רע"ג סק"ג (קטע "והנה בהתלי").

גרושה - מחזיר גרושתו

בענין אם יסוד האיסור של מחזיר גרושתו הוא רק מה שהוא חוזר ומקדשה, רק שנאמר תנאי דבעינן שגם יבעול אותה. או האם יסוד האיסור הוא רק הביאה, רק שנאמר תנאי דבעינן שהביאה תבוא אחרי שהוא חוזר ומקדשה. או האם מעשה האיסור הוא שניהם יחד, דהיינו הקידושין והביאה יחד. שפ"ה.

גרות

כללי

בענין אם גרות נחשבת מעשה ב"ד או האם הדין שצריכים בפני ב"ד הוא רק דין של מקום הגרות, וכן הנפ"מ שיוצא אם היא נחשבת מעשה ב"ד או לא. ר"ל.

דברי הראשונים שסוברים שמה שתיקנו רבנן בגרות אינו מעכב. רכ"ח (קטע "והנה אע"פ").

מצות גרות

בענין אם המצוה היא על הגר או על ב"ד (תלוי בהנ"ל).

ר"ל (קטע אחרון)

בענין אם רשאים לגייר ב' גרים כאחד או האם יש בזה משום עשיית מצות חבילות חבילות.

ר"ל (קטע אחרון).

מילה

דברי הרמב"ן שאם מל לשם מצוה (כגון כלל ישראל לפני יציאת מצרים שמלו לשם מצות מילה שניתנה לאברהם אבינו) הרי זה יכול אח"כ לעלות למילת גרות.
רל"ה (קטע "ועי' ברמב"ן").

שדברי הרמב"ן אמורים רק לענין מילה אבל לא לענין טבילה, ומשום כך היכא שטבל כבר לשם איזו מצוה, כגון שטבל בשעה שנעשה עבד כנעני, הרי הוא צריך לטבול גם בשעת שחרור.

רל"ה (קטע "ועי' ברמב"ן").

גר צריך שלשה

בענין "גר צריך שלשה משפט כתיב ב'".
רל"ד.

הסוברים שרק קבלת מצות צריכה ג' אבל לא מילה וטבילה.
רל"ט.

הסוברים שטבילה ובמילה צריכים ג' לכתחילה.
רל"ג (קטע אחרון) ובהערה שם.

הסוברים שאע"פ ששתיהן צריכות ג' לכתחילה, אבל בכל זאת אם טבל שלא בפני ג' צריך לחזור ולטבול, אבל אם מל שלא בפני ג' אינו צריך לחזור ולהטיף דם ברית.
רל"ג בהערה.

הסוברים שקבלת מצות וטבילה צריכות ג' לעיכובא אבל לא מילה, והסוברים שגם לא לכתחילה.

רל"ט בהערה הראשונה.

הסוברים שטבילה אינה צריכה ג' לעיכובא,

אבל מילה הרי היא כקבלת מצות וצריכה ג' לעיכובא.

רל"ט (קטע "והנה דברינו" וקטע "ברם גם").

הסוברים שרק קבלת מצות צריכה ג' לעיכובא, אבל לא מילה וטבילה, אבל שצריך לקבל על עצמו בפני ג' למול ולטבול כדן.

רל"ט (קטע אחרון).

הדיינים של גרות

בענין אם צריכים בפני תלמידי חכמים או לכל הפחות דיינים שהם למעלה ממדריגת יכול לפתוח בפתחי נדרים.

מהות וסדר מילה וטבילה וקבלת מצות

היסוד שעצם הגרות והכניסה ליהדות היא הקבלת מצות, ואילו המילה והטבילה הרי הן בגדר סילוק מעכבים, דהיינו טומאת ערלות וטומאת עכו"ם.

רל"ט (קטע "ובביאור" ולהלן שם).

בענין למה לפי הנ"ל מהני קבלת מצות לפני טבילה הלא אינו נכנס אז ליהדות כיון שיש עליו עוד הטומאת עכו"ם.

רל"ט בהערה השלישית.

בענין סמיכות קבלת מצות להטבילה.

רל"ג (קטע אחרון).

בענין למה תיקנו קב"מ לפני טבילה ולא אחרי טבילה.

רל"ט בהערה השלישית, רל"ג (סוף קטע אחרון).

בענין למה נשים היו מושיבות את הגיורת במים בשעת קבלת מצות.

רל"ג.

שהאיש הי' נכנס למים בשעת קבלת מצות עד למעלה מערותו.

רל"ג (קטע "גם צ"ע").

גרות של עובר

שכותית מעוברת שנתגיירה, בנה אין צריך טבילה משום שעולה לו טבילת אמו.
רל"א.

דברי הדגול מרבבה בענין אם ב"ד צריכים לדעת שהיא מעוברת.

רל"א.

דיני גרים

הסוברים שגר שמל ולא טבל חייב לשמור שבת, דומיא דבני ישראל במרה. ר"ל בהערה השני'.

המחלוקת בין הרמב"ם והר"ן בגר שנשא ישראלית אם יש להולד קדושת קהל מכה אמו.

רפ"ז סק"א.

דבר שבערוה (אין דבר שבערוה פחות משנים)

בענין הנאמנות של האם לומר מה טיבו של הולד, ע"י בערך ראוה מדברת.

בענין הנאמנות של חי' לומר מה טיבו של הולד, ע"י בערך חי'.

בענין היכא שעד אחד אומר אשתך זינתה, ע"י בערך שויה אנפשי' חתיכה דאיסורא.

בענין אם מיגו מהני בדבר שבערוה או האם בעינן דוקא עדות, ע"י בערך מיגו - דינים שונים בענין לאיזה דברים מועיל מיגו.

ע"י עוד בערך קידושין - העדים.

בענין העדות של גירושין, ע"י בערך גירושין.

בענין אם האיסור של יבמה לשוק נחשב דבר שבערוה, ע"י בערך יבום וחליצה.

עדות לקיומי ועדות לברורי

קושיית המפרשים מנלן מהג"ש של דבר דבר ממזון שדבר שבערוה צריך עדים גם לקיומי, הלא במזון גופא צריכים שנים רק לברורי אבל לא לקיומי.

רע"א סק"ב, רע"ב סק"א, רע"ו (קטע "מיהו זה נראה").

הדרך שצריכים עדי קיום כאלו שעל פי דין יוכלו להעיד אח"כ בב"ד.

קפ"ו סק"א (קטע "ואפילו"), ר"ע (קטע "מיהו הא ליתא"), רע"א סק"ב.

עד שבא רק לברר ולעשות גילוי מילתא

דברי הרמב"ן שדבר שבערוה אינו צריך שנים היכא שהעיד רק מברר ועושה גילוי

מילתא בעלמא כגון להעיד איזו מכמה נשים קידש.

רמ"ה סק"ב סק"ג, של"ט סק"ד (קטע "מיהו צ"ע"), שצ"ה.

דברי הבית הלוי שהר"ן סובר שדבר שבערוה צריך שנים גם כשהוא רק מברר ועושה גילוי מילתא אם ע"י בירורו הרי הוא עושה שינוי בהדין, אבל היכא שאינו בא לשנות את הדין מאיך שהיינו נוהגים בלעדו אין צריכים שנים. רמ"ה סק"ג, שצ"ה.

אב שאומר קדשתי את בתי

בענין מה שהאב שאומר קידשתי את בתי ובא אחד ואומר אני קדשתי הרי הוא נאמן. רמ"ה - רמ"ח.

דברי הירושלמי שאם האב אומר קידשתי אחת מבנותי ואיני יודע איזו, וכן איני יודע למי, ובא אחד ואומר אני קידשתי וזו קידשתי, אינו נאמן, וטעמים למה זה שונה מהיכא שהאב פרט איזו בת קידש. רמ"ח.

בענין דברי הר"ן שהטעם למה אם אמר האב קידשתי את בתי ובא אחד ואמר לי נתקדשה הרי הוא נאמן הרי זה כי אינו אומר נגד חזקה, וביאור דבריו. ודברי המהריב"ל שצריכים את טעמו רק לפי המ"ד שסובר שנאמן גם לכנוס אבל לענין להוציאה בגט ולהתיר אותה לעלמא גם בלא"ה הרי הוא נאמן כי אמרינן חזקה שאין אדם חוטא ולא לו. והקושיא למה הוא נאמן דהא הוא אומר נגד רוב, דהא רוב אנשים לא קידשוה, ודרכו של הפ"י דנאמן משום שלרוב יש ריעותא, דהיינו הצד מיעוט, וכן נגד חזקה הרי הוא נאמן כשיש להחזקה ריעותא. רמ"ה (בתחילתו ובסק"ג, רמ"ז).

להעיד על מהות הגברא

דברי האב"מ והמחנה אפרים שגם הרמב"ם שסובר שע"א נאמן להעיד על אשה שהיא זונה ואסורה לכהן הרי הוא מודה שלאחר שכבר נשאת לכהן צריכים שנים. ר"פ סק"ה.

דברי התוס' ר"ד שלהעיד על אשה שהיא

על דבר שבערוה כי הוא אומר שאין כאן דבר שבערוה.
רס"ג סק"א.

בענין אם עד אחד נאמן בדבר שבערוה היכא שהדבר הוא בידו, ובענין בעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן מכאן ולהבא אבל לא למפרע.
רנ"ט סק"א (קטע אחרון).

דבר שלא בא לעולם

טעמים ויסודות בענין דבר שלא בא לעולם

בענין אם הטעם למה אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הוא משום שחסירה סמיכות דעת, או האם הוא חסרון עצמי.
רכ"ז (קטע "ויש לתלות").

הדרך שלא כל דבר שמעכב את החלות גורם להחפץ הנקנה להיות נחשב בגדר לא בא לעולם, אלא רק היכא שזה נחשב שהחפץ לא הגיע לכלל אפשרות החלות, רק אז הרי זה נחשב דבר שלא בא לעולם, אבל לא היכא שהחפץ שפיר הגיע לשלב של אפשרות החלות רק שהעיכוב הוא בגדר דבר הפוסל.
רכ"ז (קטע "בי").

בענין אם החסרון בדבר שלא בא לעולם הוא מצד החפץ או מצד החלות, דהיינו האם החסרון הוא משום שהדבר הנקנה אינו עכשיו בהעולם באותה צורה שאפשר לקנותו, או האם החסרון הוא משום שהחלות שהוא רוצה לעשות אינה יכולה להיות עוד בהעולם.

רל"ו (קטע "ויש ליישב" ולהלן שם), רל"ט (קטע "והכריע").

שמהעובדא שהמקנה דבר שלא בא לעולם יכול לחזור בו אפילו לפי רבי מאיר, מוכח שכשהוא מקנה דבר שלא בא לעולם החלות חלה רק כשבא לעולם ולא בשעת ההקנאה.
רמ"א סק"א.

בענין דעת רבי מאיר שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם

משמעות דברי רש"י שלפי רבי מאיר חל החלות למפרע.
רכ"ו, רמ"א סק"ב.

גרושה או זונה או שנשבת לפוסלה מן הכהונה הרי זה בגדר דבר שבערוה, והסוברים דלא חשיב דבר שבערוה.

רנ"ד סק"ט (קטע "ד"), רנ"ח סק"ב, ר"פ סק"א סק"ב, שפ"ב (קטע אחרון).

דברי הש"ש בדעת הרמב"ם שרק פסול מלידה בעי שנים כי חזינן מ"כיר" שרק האב נאמן, אבל לומר שנתגרשה או נתחללה לא בעי שנים, ודברי הקצה"ח שרק פסול מלידה חשיב דבר שבערוה.

רנ"ד סק"א (קטע "ד"), רנ"ח סק"ב, ר"פ סק"ב סק"ד, של"ט סק"ד (קטע "מיהו צ"ע"), שפ"ב (קטע אחרון).

דברי המחנה אפרים שלקבוע מהות הגברא צריכים שני עדים.

רנ"ד סק"א (קטע "ג"), רנ"ח סק"ב.

דברי האמרי ברוך בדעת הרמב"ם הנ"ל שעד אחד נאמן לאסור בדבר שבערוה בציורו של הרמב"ם כי הרמב"ם איירי באיקבע איסורא, דהיינו כשנתערבו גרושה או זונה באשה כשירה דבודאי יש כאן אשה גרושה או זונה.
ר"פ סק"ג.

בענין בעל שאמר זה בני או זה אחי.

ר"ס - רס"ד.

בענין אם ע"א נאמן לומר על אדם שהוא ממזר או האם חשיב דבר שבערוה.
שפ"א (קטע "ובסברת").

כנגד חזקה ושלא כנגד חזקה

בענין אם בדבר שבערוה צריכים שני עדים גם כשאינם מעידים כנגד חזקה (דברי המהרי"ק שרק כשמעידים נגד חזקה, והשגת הש"ש).

רי"ב, רמ"ה, רנ"ח סק"ד, רס"ג סק"א, רפ"א סק"ג, שפ"א.

דברי הפ"י בדעת הרמב"ם שעד אחד נאמן בדבר שבערוה נגד חזקה דאיתרע.

ר"פ סק"ג.

דינים שונים

סברת השב שמעתתא שהיכא שלפי דברי העד אינה אסורה, אין זה נקרא שהוא אומר

דעות הראשונים בביאור דעת רבי אלעזר בן יעקב בדבר שלא בא לעולם. רל"ח.

הדעה שכדי להקדיש קדושת הגוף אין צריכים שהדבר כבר יהי' בעולם, ולכן סובר רבי יוחנן שאפשר להקדיש עובר אע"פ שהוא סובר שהמזכה לעובר לא קנה. רל"ח (קטע אחרון).

דברי הב"י שכיון שקונמות הם כקדושת הגוף אפשר לנדור גם מדבר שלא בא לעולם. רל"ח בהערה השני'.

דברי הרמ"א שהמקדש עובר אינה מוקדשת אפילו אם הוכר עובר. רל"ז סק"ב (קטע אחרון).

המחלוקת ראשונים בענין אם לפי הרמב"ם במקדש עובר הקידושין חלין עכשיו או רק לאחר שתלד, ובענין לגבי מה שייך לומר שחל כבר עכשיו. רל"ט.

הצדדים שכתב הגר"ח שלפי הרמב"ם במקדש עובר המעשה קידושין חל מיד רק שאינה נקראת מקודשת עד שתולד, א"נ דשפיר נקראת מקודשת רק שאכתי לא חל כאן חלות האישות. רל"ט (קטע "והכריע").

דיבור

בענין אם הטעם להצריך תנאי כפול ולא לומר שמכלל הן אתה שומע לאו הרי זה כי אם לא כפל אמרינן שלא נתכוין באמת לתנאי, אלא נתכוין רק להפליג בדברים. רי"ז, ר"כ סק"א, רכ"א, רכ"א*.

דברי הר"ן בנדרים שהיכא שהזכיר את צד הלאו, גם לפי רבי מאיר אמרינן מכלל הן אתה שומע לאו (דהיינו שאם אמר לא חולין לא אוכל לך, מפרשים לא חולין יהא אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך). רכ"א* (קטע "וראיתי מוכיחים").

דיבור מבטל דיבור

א. כללי

בענין אם דיבור מבטל דיבור פירושו הוא

הדרך שחל עכשיו על הזמן שלאחר שיבוא לעולם.

ו (קטע "וצ"ל"), רמ"א סק"א (קטע "והנה כבר ביארנו").

בענין המחלוקת בין רב נחמן ורב הונא בב"מ דף ס"ו ע"ב במוכר פירות דקל. רל"ז סק"א (קטע "מיהו בב"מ" ולהלן שם), רמ"א סק"א (קטע "והנה הריטב"א" ולהלן שם).

היכא שאמר מעכשיו

"לכשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו": צדדים שונים בענין איך מהני מעכשיו. רמ"א.

דברי הרשב"א במכילתין שהיכא שאמר מעכשיו אז לפי רבי מאיר כבר מעכשיו אינו יכול לחזור בו אבל צריכים שהשטר ישאר קיים, ודברי תוס' בב"מ שחולקים על זה וסוברים שיכול לחזור בו אבל אין צריכים שהשטר ישאר קיים.

בענין אם הוא יכול לחזור בו, וכן בענין אם מפריע אם נקרע השטר. רכ"ו (קטע "ולפי רש"י"), רמ"א.

בידו

בענין כל שבידו לאו כמחוסר מעשה. רכ"ו - רכ"ז.

בענין אם הכוונה היא שנחשב כאילו כבר נעשה, או האם הכוונה היא שמספיק בהמצב של בידו.

רכ"ו (קטע "עוד יש לבאר"), רכ"ז (קטע "ויש להקדים עוד" ולהלן שם).

ציורים שונים של דבר שלא בא לעולם.

בענין מתי נקרא "בא לעולם", האם משעה שנעשה שחת, או משעת חנטה, או משעת סמדר, או משעת גידול שלישי, או מהשעה שהוא מתבשל. וכן בענין אם שייך לחלק בזה בין תרומה לקנין, וכן בין תבואה לפירות. רל"ז.

פסקו של הרמב"ם שכדי לתרום בעינין לכל הפחות שהביאה שלישי. רל"ח סק"ד.

שעוקר את הדיבור למפרע או האם רק מכאן ולהבא.
קצ"ה*, קצ"ט (קטע אחרון).

ב. המחלוקת בין רבי יוחנן וריש לקיש בדרך נ"ט ע"א ועוד שם בע"ב בענין אם אתי דיבור ומבטל דיבור

הדרך שטעמו של ריש לקיש שסובר שלא אתי דיבור ומבטל דיבור ושבקידושין לאחר ל' אינה יכולה לחזור בה הוא משום שכבר עכשיו חל השם של מעשה קנין כסף אע"פ שעוד לא חלה האישות, ואינו רק בגדר פקדון.
קצ"ג סק"א.

הדרך שהיינו רק כשהחלות חלה ע"י עשיית מעשה.
קצ"ג סק"ב.

דרכם של הרמב"ן והריטב"א שטעמו הוא משום שכבר נעשה המעשה הסופי שאין אחרי מעשה, אפילו אם המעשה ההוא אינו גורם שום חלות.
קצ"ג סק"ג.

דברי הרא"ש שגם ריש לקיש מודה שהאיש יכול לחזור בו מהקידושין.
קצ"ג סק"א (קטע "והנה הרא"ש"), קצ"ה, רמ"ד.

ביאורים בדעת רבי יוחנן שסובר אתי דיבור ומבטל דיבור ושבקידושין לאחר ל' שפיר יכולה לחזור בה.
קצ"ד סק"א.

הדרך שהיא יכולה לחזור בה כי רק לאחר ל' הרי זה נקרא למפרע מעשה של קנין כסף אבל עד אז ה' בגדר פקדון.
קצ"ד סק"א (קטע ראשון).

הדרך שהיא יכולה לחזור בה כי הקנין כסף מתחיל רק לאחר ל' ואינו נקרא למפרע מעשה של קנין כסף.
קצ"ד סק"א (קטע "וביותר").

הדרך שהיא יכולה לחזור בה, לא משום דמהני חזרה, אלא משום שצריכים רצונה גם בשעת חלות האישות. ולפי"ז אם חזרה

בה ושוב נתרצתה קודם יום שלשים הרי היא מקודשת.
קצ"ד סק"א (קטע "ואולי" ולהלן שם).

הדרך שצריכים שרצונה תתקיים כל ה'.
קצ"ד סק"א (קטע "מיהו יש גם לומר" ולהלן שם).

הדרך שרבי יוחנן סובר שאפילו אם כבר נקרא מיד מעשה של קנין כסף אבל בכל זאת הרי היא יכולה לעקור ולבטל את הקנין כסף כיון שעוד לא חלה האישות.
קצ"ד סק"א (קטע אחרון) סק"ב.

הדרך שטעמו של רבי יוחנן הוא משום שהיא יכולה לבטל את הרצון שהי' לה בשעת מעשה הקידושין, ולא את הקנין כסף.
קצ"ד סק"ג.

בענין המחלוקת בין רבי יוחנן ור"ל בדרך נ"ט ע"ב על היכא שעשתה האשה שליח לקדשה, וחזרה בה, האם אתי דיבורו מבטל דיבור.
קצ"ג סק"ד, קצ"ו.

ג. ביטול הגט

הטעם לומר שגם רבי יוחנן מודה שאי אפשר לבטל גט.
קצ"ד סק"ב.

ביאור במה פליגי רב נחמן ורב ששת אם לאחר ביטול הגט חוזר ומגרש בו או לא, ובענין אם מודה רב נחמן שיכול לבטל את הגט היכא שיאמר כן בפירוש.
קצ"ח, קצ"ט.

דברי הר"ן והריטב"א שלפי רב ששת יכול לבטלו ואינו חוזר ומגרש בגט שביטלו משום שנקטינן שנתכוין לבטל למפרע את הציווי שלו.
קצ"ט (קטע "ועיין בריטב"א" ולהלן שם).

הסברא שביטול הגט מהני כי לא נגמר החפצא של "ספר כריתות" עד שמגרש בו.
קצ"ט (קטע "ועי' ברשב"א").

ד. בענין אם אפשר לבטל את הביטול
דברי האחרונים שהביא הפתחי תשובה שמסתפקים אם בקידושין לאחר ל' היכא

שחזרה בה האשה ושוב נתרצתה האם הקידושין חלים.
קצ"ד סק"א (קטע "מיהו לפ"ז").

המחלוקת ראשונים בענין אם היכא שקידשה לאחר ל', וקיבלה קדושין מאחר, ושוב מת השני לפני ל', האם קידושי הראשון חוזרים.
קצ"ד סק"א בההערה, סק"ג (קטע "והנה יש לעיין"), קצ"ז (קטע "מיהו עיין").

ה. לא אתי דיבור ומבטל מעשה

הדרך שהיכא שנעשה מעשה אי אפשר לבטל אפילו את חלק הדיבור, כי הכוונה בלא אתי דיבור ומבטל מעשה אינה שאין דיבור יכול לבטל פעולה של מעשה, אלא הכוונה היא שאין דיבור יכול לבטל דין מסוים אחרי שהגיע כבר לשלב של מעשה.
קצ"ג סק"ב (קטע "מיהו עדיין"), קצ"ד סק"ג (קטע "ונראה שיש לתלות").

ו. ציורים שונים של ביטול דיבור

בענין אם האומר מעכשיו ולאחר ל' יכול לחזור בו.
רמ"א, רמ"ד.

בענין היכא שעשה שליח לקדש לו אשה, ושוב הלך הוא עצמו וקידש אשה בדרך של לאחר ל', ושוב קידש בשבילו השליח בתוך ל', האם מה שקידש לעצמו בדרך לאחר ל' מיקרי ביטול על מה שהשליח עושה אפילו תוך ל'.
קצ"ז (קטע "מיהו עיין").

ז. ביטול דיבורו או מעשיו של אדם אחר

שאדם אחד אינו יכול לבטל את המעשה של אדם אחר אפילו ע"י מעשה.
קצ"ד סק"ד (קטע אחרון).

בענין נערה שקידשה אבי' לאחר ל' ושוב קיבלה היא עצמה קידושין מאחר, האם היא יכולה לבטל ע"ז את קידושי אבי'.
קצ"ד סק"ד (קטע אחרון).

בענין היכא שקידש אשה לאחר ל', ובא איש אחר וקידש אותה לאחר מ'.
קצ"ז (קטע אחרון).

דיינים

בענין היכא שהדיין שכח מה שפסק, האם הוא יכול לדון עוד הפעם, או האם צריכים לחשוש שמא בהפעם השני יפסוק אחרת והרי אי אפשר לסתור את הפסק הראשון.
של"ד.

"נאמן דיין לומר לזה זכיתי ולזה חייבתי וכו'": הטעם למה הוא נאמן.
של"ג (קטע "והנה הר"ן").

"אבל אין בעלי דינין עומדים לפניו אינו נאמן": בענין אם נאמן מיהא כעד אחד.
של"ג (קטע "והנה בתוספתא שם").

הודאת בעל דין כמאה עדים דמי

בענין אם הודאת בע"ד מהני משום נאמנות מקרא דכי הוא זה (רש"י) או משום התחייבות.
רס"ח, רע"א סק"ב, רע"ח סק"א.

הדרך שבכל הודאת בעל דין יש גם אן סהדי מצדנו (חוץ מהגזירת הכתוב של נאמנות שנלמד מהפסוק) שאם לא הי' אמת לא הי' מודה.
רס"ח.

הדרך שאין אן סהדי כזה.

רע"ג סק"ד סק"ח.

בענין היכא שיש לו נאמנות לצד אחד אבל לא להצד השני, וכגון הודאת בעל דין, או אב שאמר קידשתי את בתי, האם אפשר לו לעקור את דבריו ע"י נתינת אמתלא שאומר טעיתי, ולמה צריכים לכה"פ שיהי' לו אמתלא.
ר"נ סק"ב.

בענין אם מה שהודאת בע"ד לא מהני כשחב לאחריני הרי זה משום דחשיב שאומר על אחר ולא על עצמו או האם זה רק משום חשש קנוניא.
רע"א סק"א (קטע ראשון).

דברי הרשב"א שהיכא שבידו לעשות את ה"חב לאחריני" אין זה נקרא שבהודאתו הרי הוא חב לאחריני.
רע"ב סק"ב.

הזמה

בענין אם הדין של אם "הרגו אין נהרגין" הרי זה בגלל שאין עונשין מן הדין, או האם יש דרשה מיוחדת של כאשר זמם ולא כאשר עשה.
 רמ"ט סק"ב בהערה, סק"ד בהערה, שע"א (קטע "ב" וקטע "מיהו ראיתי").

הפה שאסר הוא הפה שהתיר

בענין אם הכוונה בהפה שאסר היא למיגו רגיל של אי בעי שתק, או האם הוא כח חדש, וביאור הכח החדש.
 רנ"ח סק"ג, רנ"ט סק"ב.

בענין אם מהני היכא שאמר את החלק השני לאחר כדי דיבור מהחלק הראשון.
 רנ"ח סק"ג (קטע "ובאמת").

(בענין אם מועיל היכא שתבעו אותו, וממילא לא הי' יכול לשתוק, רק דחשיב בגדר הפה שאסר משום שבלי הודאתו לא היינו יודעים שיש איזה ריעותא.
 רנ"ח סק"ג.)

הפקר**הפקר ב"ד**

דברי הרמב"ם שכל דיין יכול להפקיר אבל רק כשזה לגדור פרצות הדת ולחזק הבדק או לקנוס גברא אלימא.
 של"ה (קטע "והנה מדבריי").

הדרך שהרמב"ם סובר שריש גלותא וב"ד של ארץ ישראל יכולים להפקיר אפילו כשאינו לחזק פרצות הדת, ושרש"י סובר שנשיא וריש גלותא לא עדיפי בזה מכל דיין רגיל.
 של"ה (קטע אחרון).

הקדש

בענין שבאמירתו לגבוה ליכא חסרון של כלתה אם אמר "לאחר שלשים יום", ולמה (דברי הר"ן דהיינו משום הא לחוד שאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי, אפילו בלי לומר כדבריו להלן שם, הובא

להלן בסמוך כאן, דהוי כאומר מעכשיו).
 רמ"ג.

בענין דברי הר"ן שאם הקדיש לאחר ל' אינו יכול לחזור בו כי הרי זה נשאר מעכשיו ולאחר ל', ודברי הרשב"א דהוי משום שאמירתו חשיבא מעשה ואין דיבור מבטל מעשה.

קצ"ג סק"ב (קטע אחרון).

הדרך שהקדש נפעל רק ע"י הרצון של הבעלים להקדיש, ומה שצריכים הפלאה ודיבור הרי זה רק תנאי, אבל הרצון הוא הדבר שפועל את החלות.
 רמ"ג.

התראה

בענין התראת ספק.
 שע"ה.

זכי

בענין אם אפשר לקדש אשה לאדם שני בלי שליחות אלא מדין זכין לאדם שלא בפניו.
 חלק ההערות דף נ"ט הערה ב'.

זרוע ולחיים וקיבה

שכהנת יכולה ליקח זרוע לחיים וקיבה.
 חלק ההערות דף ע"ד הערה נ"ד.

חופה

שיטת הראב"ד שהביא הרשב"א בדף ז' ע"ב שארוסה אסורה בכיאה מן התורה עד לאחר נישואין, ודלא כהרשב"א עצמו שם, וכן דלא כרש"י שם, וכן דלא כהמ"מ שרק לפני קידושין אסורה משום איסור עשה מקרא דכי יקח איש אשה ובעלה.
 שכ"ד.

חזקה**הכח של חזקה**

בענין אם חזקה דמעיקרא מהני משום דחשיב בירור, או האם זה בגדר גזיה"כ של התנהגות במצב של ספק.

ר"ס סק"ג (קטע "ויש ליישב"), רע"ד סק"ו (קטע "גם י"ל"), רפ"א סק"א, רפ"ב (קטע ראשון ולהלן שם).

להתיר אלא רק כדי לאסור.
 רי"א (קטע "וע"ע שם בקו"ש"),
 רע"ד סק"ו (ושכן סוכר גם
 הרמב"ן), רע"ה סק"ב.

שיטת רש"י בחולין דף קל"ד שרבנן
 החמירו שלא לסמוך על חזקת היתר לענין
 להתיר איסור מיתה בידי שמים, אבל לענין
 להתיר איסור יותר קל שפיר סמכינן.
 קפ"ד (קטע "ומעתה"), רי"א (קטע
 "גם י"ל").

חזקה דהשתא

שחזקה דהשתא שייכת רק מזמן שהי' שייך
 שהמציאות תהי' אחרת, אבל לא בציוור
 שביום שאחרי השלמת הששה חדשים של
 נערות נודע לנו שכבר נעשית בוגרת, דלא
 מחזיקים שכבר היתה בוגרת לפני יום
 השלמת ששה חדשים כי היום אי אפשר
 שתהי' נערה אלא רק בוגרת.
 שפ"ג (קטע "ועכ"פ יצויר"), שפ"ז.

משמעות דברי רש"י שרב ושמואל
 שחולקים אם מהני חזקה דהשתא, חולקים
 רק כשאין שם חזקה דמעיקרא.
 שפ"ט (קטע ראשון), ש"צ.

הדרך שכשלא הי' שם שום מצב ידוע
 קודם, אז לכו"ע אזלינן בתר חזקה דהשתא.
 שפ"ט (קטע "ובספר").

משמעות דברי ר"י שרב אזיל בתר חזקה
 דהשתא רק כשיש גם רוב.
 שפ"ט (קטע "מיהו תוס" ולהלן
 שם).

בענין אם במקוה שנמדד ונמצא חסר מהני
 תרתי לריעותא כי החזקה דהשתא מצטרפת
 בהדי החזקת טומאה של הגברא והרי הן
 מבטלות את החזקת שלם של המקוה, או
 האם זה משום שהחזקת טומאה של הגברא
 והחזקת שלם של המקוה מבטלות זו את
 זו ונשארת החזקה דהשתא.
 שצ"ד.

עוד בענין חזקה דהשתא.
 שצ"ד - שצ"ו.

ע"י בערך חזקת מרא קמא עוד פרטי דינים
 בענין חזקה דהשתא.

בענין לפי הדרך של גזירת הכתוב של
 התנהגות, מה לומדים מהפסוק גבי נגעים
 בחולין דף י' ע"ב (שהוא הילפותא שאזלינן
 בתר חזקה), האם הפסוק משמיענו דין
 כללי לכל התורה כולה, או האם כוונת
 הפסוק גבי נגעים היא לקבוע שכל היכא
 שכתבה התורה דין מסוים כוונת התורה
 באותו פסוק היא לומר שננהוג כן עד שנדע
 שנשנתה.
 רע"ד סק"ו (קטע "גם י"ל").

שתמיד מכריעים ע"י החזקה שהיא על
 הנקודה של מקור הספק, ושוב הרי זה
 מועיל גם לגבי דבר שהוא בגדר תוצאה
 אע"פ שעל התוצאה יש חזקה הפכית.
 שצ"א, שצ"ד סק"א.

סברת ההגהות מיימוניות שהיכא שלפי
 דברי העד מעולם לא הי' הדבר אסור
 (ודלא כמו שהחזקנו ששפיר הי' אסור) אין
 זה נקרא שהוא אומר נגד חזקה.
 רס"ג סק"א, שצ"ז סק"ב.

בענין אם בספיקא דינא אזלינן בתר חזקה
 דמעיקרא.
 רי"א (קטע "ובביאור").

הסברא שלא אמרינן חזקה להמשיך את
 האיסור אם נצטרך לנקוט עי"ז שקרה
 ונתחדש מעשה מסוים כי יסוד הדין של
 חזקה הוא שנוקטים שלא קרה שום שינוי.
 שפ"ט (קטע "ובספר").

חזקה דאיתרע, חזקת צדקות, חזקה דאתי מכח רובא

שיטת המהרי"ט שחזקה דאיתרע לא מהני.
 שפ"ח, שצ"ב, חלק ההערות דף
 ע"ט הערה י"ג.

בענין חזקת צדקות.

רפ"ב (קטע אחרון).

הגדר של חזקה דאתי מכח רובא, ומה הוא
 החילוק בין רוב לבין חזקה דאתי מכח רובא.
 שצ"ז סק"ד.

חזקת היתר ומקוה שנמדד ונמצא חסר
 שיטת הרשב"א דלא אזלינן בתר חזקה כדי

רובא וחזקה רובא עדיף, וסמוך מיעוטא לחזקה

שיטת הריב"ש שרוב אינו עדיף משתי חזקות אלא נשאר מחצה על מחצה. שפ"ו (קטע "והנה מש"כ"), שצ"ג בההערה, שצ"ח.

הדרך שבי' חזקות דמעיקרא עדיפי מרוב, ואפילו מרוב בהדי חזקה דהשתא. שפ"ו (קטע "והנה מש"כ").

דברי רש"י שהטעם למה סובר רבי מאיר סמוך מיעוטא לחזקה הרי זה משום דס"ל שחיישינן למיעוטא. שפ"ט סק"א (קטע ראשון ולהלן שם).

מיגו נגד חזקה

בענין מיגו נגד חזקה דמעיקרא. רנ"ד סק"ב.

חזקה "שהוחזק לפנינו"

דברי הש"ש ש"תרי גוויי חזקה איכא, א', חזקה קמא שהיתה עד עתה אסורה או מותרת והוא חזקת איסור או חזקת היתר, השני חזקה שהוחזק לפנינו וכהאי דאמרו פרק עשרה יוחסין סוקלין ושורפין על החזקות וכו'". רנ"א סק"א (קטע "ונראה"), ר"פ סק"ו, שצ"ז סק"ב.

שחזקה "שהוחזק לפנינו" עדיפא מחזקה דמעיקרא. ר"פ סק"ו, שצ"ז סק"ב.

מחזקינן מאיסור לאיסור

בענין פירש"י שהכוונה ב"בהמה בחיי" בחזקת איסור קיימא" היא להאיסור של אבר מן החי, דזה מהני לאוסרה משום נבילה היכא שיש ספק בהשחיטה, וקושיית תוס' דהא אין מחזיקים מאיסור לאיסור כגון בהציר הנ"ל שרוצים להחזיק מהאיסור של אבר מן החי להאיסור של נבילה, ופירושם של תוס' שהכוונה ב"בהמה בחיי" בחזקת איסור קיימא" היא להאיסור של אינו זבוח.

קפ"ד (קטע "מיהו לפי שיטת רש"י") (שיטת רש"י הנ"ל).

עוד בענין מחזיקים מאיסור לאיסור. קפ"ד (קטע "מיהו לפי שיטת רש"י").

חזקת מרא קמא

חקירת הקונטרס הספקות אם חמ"ק מהני מדין מוחזק או מדין חזקה דמעיקרא. רי"א (קטע "ולפ"ז אם" וקטע אחרון), רנ"ד סק"ב, שצ"ד סק"ב סק"ג ובההערה.

בענין אם מהני חמ"ק בספיקא דדינא. רי"א (קטע "ובביאור").

שחמ"ק עדיפא מחזקה דמעיקרא ואפילו אם החזקה דמעיקרא היא חזקת הגוף. שצ"ד סק"א.

בענין מיגו נגד חזקת מרא קמא. רנ"ד סק"ב.

בענין חזקה דהשתא בהדי חזקה דמעיקרא נגד חזקת מרא קמא. שצ"ד סק"א.

בענין חזקת מרא קמא בהדי חזקה דהשתא נגד חזקה דמעיקרא. שצ"ד סק"א.

הדרך שחזקה דהשתא בהדי חזקה דמעיקרא (ואולי רק אם יש גם רוב) א"נ רוב, יכולים להוציא ממוחזק אפילו אם הוא גם מרא קמא. שצ"ד סק"ב.

בענין ברי ושמא נגד חמ"ק. רי"א (קטע "וצ"ל" וקטע אחרון).

חי' (מילדת)

בענין הנאמנות של חי' לומר מה טיבו של יחס הולד. של"ב, של"ט סק"ד, שמ"א.

חמיו, חמותו

בענין יחס לחמיו וחמותו בקשר לעניני נדוניא. ש"ט.

חשמונאים

בענין למה נענשו (רמב"ן). רע"ט.

טענה

דברי הירושלמי שאם אמר אדם אחת משדותי מכרתי ואיני יודע למי, ובא אחד ואמר שהוא הקונה ושקנה שדה פלונית אינו נאמן.
רמ"ח.

בענין חזקה שאין עמה טענה, וחזקת ג' שנים שאין עמה טענה, היכא שאין להמערער חזקת מרא קמא.
רמ"ח.

בענין אם ברי מפי אחר נחשב טענת ברי.
רע"ד סק"א (קטע "והא דמהני"),
רע"ח בההערות, שמ"ז (קטע ראשון).

עיין עוד בערך מוחזק - מוחזק נגד צירוף כוחות אחרים.

הדרך שהטעם לומר שברי ושמא ברי עדיף הוא כי חשיב בגדר ראי' לצד הברי.
(שצ"ח)

הדרך שהטעם לומר שברי עדיף הוא כי שמא לא חשיב טענה והיכא שאין לבעל דינו טענה הרי הוא מוציא ע"י תביעתו לחוד.
רע"ד סק"א (קטע "ואולי יש לבאר").

בענין ברי ושמא נגד חזקת מרא קמא (כלומר שיש להשמא חזקת מרא קמא).
רי"א (קטע "וצ"ל" וקטע אחרון).

יאוש

בענין הדרך שיאוש מועיל מטעם הפקר. חלק ההערות דף ע"ב הערה ג'.

יבום וחליצה

בענין אם האיסור של אשת אח הותר לענין יבום, או רק נדחה.
רס"ג סק"ב.

בענין אם הלאו של יבמה לשוק הוא משום שהיא נחשבת עוד במקצת אשת המת, או האם הוא משום זיקתה להיבם, או האם הוא בגדר חוק בלי טעם ידוע.
רצ"ב סק"ב סק"ג, רצ"ו (קטע "והנה לקמן").

בענין אם הא דאין קידושין תופסין ביבמה לשוק הרי זה בגלל הזיקה שהיא זקוקה ליבום או האם זה בגלל הלאו של יבמה לשוק וכהצד הנ"ל שלכו"ע יש לאו על יבמה לשוק.
שנ"ה.

דברי המרדכי שהשאלה אם יבמה לשוק מיקרי דבר שבערוה תלוי' באם קידושין תופסין ביבמה לשוק.

רס"ב בההערה (ודברי הנו"ב שמשגיג עליו), רס"ג סק"א (ודברי הנו"ב הנ"ל) סק"ב.

שיטות הראשונים בענין אם הולד של יבמה לשוק הוא ממזר.

רצ"ב סק"ב סק"ג, רצ"ו (קטע אחרון).

הקושיא איך שיין לומר ביבום בחייבי לאוין שהעשה של יבום דוחה לא תעשה הלא האשה עוברת על הלאו ואינה מצווה בהעשה, ותירוצים על זה.
שס"ח (קטע "והנה כעין").

הדרך שחליצה אינה מפקיעה את האיסור של יבמה לשוק, אלא הרי היא מפקיעה את הזיקה, א"נ פוטרת ממצות יבום, ושוב ממילא ליכא איסור. והדרך שחליצה הרי היא שפיר מפקיעה בדרך ישיר את האיסור של יבמה לשוק.
רס"ג סק"ב.

בענין חליצת מעוברת לא שמה חליצה.
רי"א (קטע ראשון).

ידות

בענין "מכלל לאו אתה שומע הן" בנדר: האם זה מועיל מדין יד מוכיח, או האם זה מיקרי ממש כאילו אמר גם את צד הלאו.
רכ"א*.

דברי הר"ן בנדרים שהיכא שהזכיר את צד הלאו (לא אוכל לך), גם לפי רבי מאיר אמרינן מכלל הן אתה שומע לאו (דהיינו שאם אמר לא חולין לא אוכל לך, מפרשים לא חולין יהא אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך).

רכ"א* (קטע "וראיתי מוכיחים").

דברי תוס' בנדרים דף ב' ע"ב, שבשבועה

לא מהני ידות, ודבריהם בדף ט"ז דשפיר מהני ידות.

רכ"א* (קטע "ברם יש להעיר").

הדעה שהיכא שאחרים משביעים אותו לא שייך לומר דמהני ידות.

רכ"א* (קטע "ברם יש להעיר").

יוחסין

בענין "הנושא אשה כהנת וכו'", ע"י בסוף ערך כהונה.

בענין עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל, ע"י בערך ממזר - מהות ממזרות.

בענין המחלוקת בין הרמב"ם והר"ן בגר שנשא ישראלית האם יש להולד קדושת קהל מכח אמו ואסור בממזרת.
רפ"ז סק"א.

דברי הגר"ח ש"דין הקהל יסוד דינו אינו דין משפחה, רק דהוא דין בגופו, מדין קדושת ישראל" ושלכן מהני גם צד האם לקבוע שהוא בגדר קהל.
רפ"ז בההערה.

דברי הרמב"ן בחומש שבעכו"ם הבא על בת ישראל אע"פ שהולד הוא ישראל כמותה אבל אינו נכלל בהשבט שלה כי משפחת האם אינה קרוי משפחה.
רפ"ז סק"א (קטע "ועי' ברמב"ן" ולהלן שם).

הסוברים שמשפחת האם שפיר קרוי משפחה היכא שאין משפחת האב כלל, או היכא שאין משפחת האב באותה מדה של קורבה כמו משפחת האם, או שיש משפחת האב רק שאין ידם משגת לפדות.
רפ"ז סק"א (קטע "ועוד" ולהלן שם).

שיטת הצרפתים שהביא הרמב"ן בחומש שקודם מתן תורה אם עכו"ם בא על בת ישראל הולד הי' גוי כמו האב.
רפ"ז סק"א (קטע "ואולי").

בענין דינו של הולד היכא שמצרי נשא בת ישראל או היכא שישראל נשא מצרית.
רפ"ז סק"ב, רצ"א.

בענין דינו של האשה והולד היכא שמצרי שני נשא בת ישראל.

שמ"ד.

בענין דינו של הולד היכא שמצרי ראשון נשא מצרית שני, וכן איפכא.

רפ"ז סק"ג, ר"צ.

בענין דינו של האשה והולד היכא שעמוני או מואבי נשא בת ישראל.

רפ"ז סק"ג, שמ"ד (קטע "והנה עוד" וקטע "ועי' בריטב"א").

בענין דינו של הולד היכא שעמוני נשא מצרית.

רפ"ח סק"ב, רפ"ט, רצ"א.

בענין מתי אומרים שמשפחת האם אינה קרוי משפחה ומתי אומרים הלך אחר פגום שבשניהם.
רפ"ז.

בענין דינו של הולד בישראל שנשא חללה, או בחלל שנשא בת ישראל.

רפ"ח סק"א (קטע אחרון).

בענין אם שייך שאדם ישתייך לשתי אומות.

רצ"א, שני"ב (קטע אחרון).

בענין "כשהקב"ה משרה את שכינתו אין משרה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל".
שי"ז.

בענין "משפחה שנטמעה נטמעה".
שי"ח, שי"ט.

הגדר של עשו מעלה ביוחסין.
שמ"ב (קטע "והנה יתכן" ולהלן שם).

בענין אם שייך לעשות מעלה ביוחסין בפסולים כגון אסופי בממזרת או שתוקי בממזרת.

שמ"ב (קטע "וע"ע בהמקנה").

בענין אם שייך לעשות מעלה ביוחסין בנוגע לאסופי באסופית, או לא כיון ששניהם הם על מדריגה אחת.
שמ"ב (קטע "והנה יתכן").

יחוד

בענין עד מתי חתן וכלה אסורים ביחוד, ע"י בערך חופה.

בענין אם יחוד אסור מהתורה או מדרבנן.
ק"ד.

ישוב על דברי רש"י במס' שבת שאסור
להתיחד עם אשתו נדה.
ת"ג סק"ג.

בענין להתיחד עם ב' נשים.
ת', ת"א.

בענין להתיחד עם ב' נשים.
ת', ת"א.

בענין להתיחד עם שלש נשים.
ת', ת"א.

"אבל בפרוצים אפילו כי עשרה נמי לא".
ת"ה.

בענין אנשים מבחוץ ונשים מבפנים, או
להיפך.
ת"ח.

בענין אשתו עמו.
ת"א, ת"ה, ת"ז.

שאסור להתיחד אפילו עם זקינה.
ת"ז.

"כל שעסקו עם הנשים אסור להתיחד
עמהן".

ת' (קטע אחרון), ת"א.

בענין מתיחד אדם עם אמו ועם בתו ועם
אחותו.
ת"ד.

בענין לישן עמהן (עם אמו ובתו) בקירוב
בשר.
ת"ג.

בענין מלקין על היחוד ואין אוסרין על
היחוד.
ת"ט.

בענין "לא ילמד רווק סופרים ולא תלמוד
אשה סופרים".
ת"י.

יכיר

בענין המתלוקת בין רבי יהודה ורבנן אם
יכיר מהני נגד חזקה שהחזק בפנינו.
ושיטות הראשונים בענין אם לפי הנ"ל
מהני יכיר היכא שאינו מוחזק כבנו והוא
אומר עליו שהוא בנו, וכן לומר על מי

שמוחזק כבנו שאינו בנו, והאם יש לחלק
בין שני הנידונים.

רס"ב, של"א, של"ו - של"ט,
שפ"ה (קטע ראשון).

שלהאם אין הכח של יכיר.

שמ"א סק"א (קטע ראשון).

בענין יכיר היכא שעי"ז הרי הוא פוסל את
אמו של הבן.

של"ח (קטע "ועי' בקו"ש" ולהלן
שם).

בענין היכא שהוא פוסל את בנו ויש להבין
אשה או בנים.

של"ח (קטע "ועי' בקו"ש" ולהלן
שם).

הדרך שמה שהאב נאמן לומר שבנו הוא
גדול בשנים או שהגיע לעונת ביאה הרי זה
מדין יכיר ולא מדין ע"א נאמן באיסורין.

רנ"ג (קטע "והנה עיין" וקטע
אחרון), רנ"ד סק"ג.

טעמי הפוסקים למה אין האב נאמן לומר
שבתו נשבת מדין יכיר.

רנ"ד סק"ג.

דברי הש"ש שיכיר מהני גם כשאינו לו
ידיעה עצמית אלא הרי הוא מאמין לאדם
אחר.

רע"ח בההערה הראשונה.

דברי הרשב"ם דהיכא שאין הדבר ברור אם
נתכוין האב לומר שהוא בכור מהאב, אלא
הוי ספק, אז בתורת ודאי אינו מקבל פי
שנים כי לא נאמר דין של יכיר לעשות ספק.

ר"נ סק"א (קטע אחרון).

בענין אם האב יכול לחזור בו מיכיר ע"י
אמתלא.

ר"נ סק"א.

דברי הש"ש שאפילו אם בעד אחד וביכיר
לא מהני חזרה ע"י אמתלא, אבל בכל זאת
הרי הוא שפיר יכול לפרש את דבריו
הקודמים ע"י אמתלא, והביאור בזה.

ר"נ סק"א.

ילפותות

בגדר רמז ("רמז ליחוד מן התורה").
ת"ב.

הדרך שאמרינן "חידוש הוא ואין לך בו אלא חידוש" (ושכיון שהדבר הוא חידוש הרי הוא נוהג רק בכגון הציור שהוזכר בתורה), רק היכא שיש בהציור שכתוב אופי מסוים שיש בו חשיבות מסוימת, אבל על דבר שמצד הסברא אינו לא מעלה ולא מוריד, וכגון העובדא שבתנאי בני גד ובני ראובן כתוב התנאי קודם להמעשה, הסברא נותנת שהדבר שחידשה התורה נוהג גם בשאר ציורים.

רי"ח (קטע "מיהו אכתי יש להעיר" וקטע אחרון).

הטעמים למה אין עונשין ואין מזהירין מן הדין.

שע"א (קטע "והנה לכאורה").

בענין אם היכא דהוי בגדר "יש בכלל מאתים מנה" שייך לומר שאין עונשין ואין מזהירין מן הדין.

שע"א (קטע "והנה לכאורה" ולהלן שם).

דברי המגיד משנה שהיכא שבלא"ה אסור באיסור עשה, מזהירין מן הדין.

שע"א (קטע "ד").

בענין אם גם בגוי אמרינן אין עונשין מן הדין.

שע"א (קטע "ג").

שתי דעות בתוס' בב"ק דף ג' בענין הא דהיכא שאפשר להקיש לחומרא ואפשר להקיש לקולא, לחומרא מקשינן, האם הטעם למה מקשינן לחומרא הוא משום שמספק צריכים ללכת לחומרא או האם מקשינן לחומרא בתורת ודאי כי כך היא המדה.

רל"ד, חלק ההערות דף ס"ב הערה מ"ט, דף ס"ח הערה ז' סק"א.

בענין אם הדברים שהוקשו למשפט הוקשו להמשפט של הודאות והלואות או האם הוקשו להמשפט של גזילות וחבלות משום שלחומרא מקשינן.

רל"ד.

דברי הריטב"א בר"ה דף ט"ז שאסמכתות

הרי הן בכלל כוונת הפסוק, רק שלא בדרך חיוב, ודעת הרמב"ם בזה.

ת"ב (קטע "והנה בכיארור" ולהלן שם).

יפת תואר

בענין אם פרשת יפת תואר נוהגת גם ביפת תואר שהיא מהז' עממין.

ש"ד.

החידוש שיש בפרשת יפת תואר שמועילה הגירות אע"פ שהיא בעל כרחא, והסוברים שבאמת אי אפשר לגיירה בעל כרחא.

שס"א.

שיטת הרמב"ם שבסוף הזמן מקדשה בקידושין וכתובה, ודברי הספרי שאין לך בה אלא מצות בעילה.

ש"ה.

ירושא

דברי הרמב"ן שירושת האב הוא משום שקורבתו שוה לקורבת הבן והרי ידעין שבן שפיר יורש.

רצ"ד

הסוברים שמשפחת האם שפיר קרוי משפחה היכא שאין משפחת האב כלל, או היכא שאין משפחת האב באותה מדה של קורבה כמו משפחת האם, או שיש משפחת האב רק שאין ידם משגת לפדות.

רפ"ז סק"א (קטע "ועוד" ולהלן שם).

כבוד הבריות

שני תירוצים בתוס' בענין אם כבוד הבריות דוחה איסורים דאורייתא בשוא"ת רק במקרה של בזיון גדול או האם אפילו בסתם בזיון כמו שמצינו לענין ממון שלזקן ואינו לפי כבודו מותר להתעלם מאבידה אע"פ שלהשיב אבידה אינו בגדר בזיון גדול.

שי"א.

כהונה

מהות זונה, חללה, ונבעלה לפסול לה

בענין מה היא זונה, ועל מה עוברים אם

היא נבעלה לכהן, וכן מהיכן לומדים שהיא אסורה לאכול תרומה.

רנ"ז סק"ב (שיטת הראב"ד בענין מה היא זונה), שס"ב סק"ב, ש"ע.

בענין אם האיסור של אשת כהן שנאנסה הוא תוצאה מהמעשה ביאה או מהשם של זונה (לאונסה).

שע"ו סק"ה (קטע ראשון).

בענין מה היא חללה, ועל מה עוברים אם היא נבעלה לכהן, וכן מהיכן לומדים שהיא אסורה לאכול תרומה.

שמ"ד (קטע "ונראה"), שס"ב, שס"ז (קטע "מיהו").

שיש חלל מחייבי עשה ובענין אם זה כולל גם חייבי עשה שאינם כתובים בפרשת כהונה כגון ונטמאה ("אחד לבעל").

שע"ו סק"ה.

שמהעשה של בעולה לכהן גדול ליכא חללות.

שע"ז (קטע "ועוד ביאר" ולהלן (שם).

בענין מה שבת חלל פסולה, האם החלל פוסל אותה על ידי הביאה או האם הפסול הוא משום שהולד מתיחס אחרי החלל ולא אחרי אמו.

שע"ח.

בענין מה נכלל בהילפותא של ובת כהן כי תהי' לאיש זר (כיון שנבעלה לפסול לה פסלה).

שס"ב, שס"ז (קטע "מיהו").

בענין אם כוונת הפסוק של ובת כהן כי תהי' לאיש זר (כיון שנבעלה לפסול לה פסלה) היא לחדש פסול חדש או האם זה רק גילוי מילתא מה מיקרי חללה.

שמ"ג (קטע אחרון), שס"ב, שס"ז (קטע "מיהו"), שע"ג סק"ג.

שנישואין עם חייבי לאו בלי ביאה פוסל את האשה רק מדרבנן, אבל נישואין עם ממזר דרבנן אינו פוסל את האשה אפילו מדרבנן.

רנ"ז סק"ב.

לא יקה ולא יחלל

בענין אם הלאו הוא על המעשה ביאה או על העובדא שהוא מחלל אותה.

שע"ד.

בענין שאם הביאה אינה עושה חללות אינו עובר על הלאו של לא יחלל.

שע"ד (קטע אחרון).

"אמר רבי יהודה כהן גדול באלמנה לוקה שתיים, אחת משום לא יקה ואחת משום לא יחלל:

א', שיטת רש"י שגם כהן גדול, וגם כהן הדיוט, בגרושה זונה וחללה, לוקין משום לא יחלל (ולא רק כהן גדול באלמנה).

ב', שיטת הרמב"ם שרק כהן גדול באלמנה לוקה משום לא יחלל, וכן שיש לאו של לא יחלל רק על חילול האלמנה ואין לאו של לא יחלל על חילול הנולדים (א"נ ששפיר יש לאו, רק שאין לוקין עליו).

ג', דעת הראב"ד שיש לאו גם על חילול הנולדים, ושהלאו על חילול הנבעלת קאי רק על כהן גדול באלמנה, אבל הלאו על חילול הנולדים קאי על הכל.

ד', דעת המ"מ שכהן גדול עובר על לא יחלל גם בגרושה זונה וחללה, אבל כהן הדיוט אינו עובר.

שע"ג, שע"ט.

שכיון שיש חלל מחייבי עשה, אם בעל חייבי עשה הרי הוא עובר בלא יחלל.

שע"ו סק"ה.

בענין אם יש לא יחלל וחללות בבעולה לכהן גדול.

שע"ז.

"רבא אמר וכו' בעל לוקה, לא בעל אינו לוקה": דברי הרמב"ם בסה"מ שגם לפי רבא יש איסור בעלמא מהתורה על קידושין לחוד בלא ביאה, רק שאינו לוקה.

שע"ז (קטע "ובספר"), שע"ט.

פירושו של רש"י שלפי רבא, אם קידש ובעל הרי הוא לוקה גם משום לא יקה, והדרך שהוא לוקה רק משום לא יחלל.

שע"ו סק"ב.

שני הצדדים הנ"ל, עם הוספת עוד שני צדדים.
שע"ו.

שלפי הצד השני הנ"ל הרי הוא לוקה על כל ביאה וביאה.
שע"ו סק"ד.

שלפי הצד השני הנ"ל גם אם הקידושין היו בהיתר רק שאח"כ נאסרה, הרי הוא לוקה אם הוא בועל אותה אחרי שנאסרה.
שע"ו סק"ה (קטע ראשון וקטע אחרון).

בענין מה שלפי רבא בעל ולא קידש לוקה משום לא יחלל.
שע"ז.

שבבעולה לכהן גדול אין אפילו איסור בעלמא על ביאה לחוד בלא קידושין.
שע"ז (קטע "ועוד ביאר" ולהלן (שם).

שבבעולה לכהן גדול גם רבא מודה שלוקה על קידש לחוד.
שע"ז (קטע "מיהו לפ"ז" ולהלן (שם).

וקדשתו

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאפילו מי שיכול למחול על כבודו (כמו כהן למ"ד שכבודו מחול) אינו יכול למחול על בזיונות.
שי"א בהערה.

הנושא אשה כהנת

בענין "הנושא אשה כהנת צריך שיבדוק אחרי ארבע אמהות"
שנ"ו - ש"ס.

כהן גדול

כללי

שיש בכלל קדושת כהן גדול גם קדושת כהן הדיוט כי כהן גדול הרי הוא גם בגדר כהן הדיוט רק שיש בו קדושה נוספת.
שע"א (קטע ראשון).

כבוד כהן גדול

בענין שבכהן גדול נאמר שגם הוא עצמו

חייב לכבד את עצמו (משא"כ במלך לא נאמר חיוב כזה).
שי"ב (קטע אחרון).

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאפילו מי שיכול למחול על כבודו (כמו כהן גדול למ"ד שכבודו מחול) אינו יכול למחול על בזיונות.
שי"א בהערה.

בענין אם כהן גדול מותר בעשיית מלאכה בפני שלשה.
שי"ב (קטע "והנה גם").

העשה של בתולה לכהן גדול, והלאו של אלמנה

דברי רעק"א שרק הכהן גדול מצווה על העשה של בתולה בעמיו יקח אשה, ולא האשה, אבל האשה שפיר עוברת על הלאו של אלמנה לא יקח.
רצ"ט (קטע "מיהו באמת").

לא יקח ולא יחלל

עי' לעיל בערך כהונה - לא יקח ולא יחלל.

כיבוד אב ואם

מחילת האב

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאע"פ שאב יכול למחול על כבודו אבל על בזיונות לא מהני מחילה.
שי"א בהערה.

אבי אביו ואבי אמו

המחלוקת אם חייב לכבד את אבי אביו ואת אבי אמו, ובענין מה הוא חייב לעשות להם לפי המחייבים.
ש"א.

הדרך שכתב הגר"א שחייב אדם לכבד את אבי אביו אבל לא את אבי אמו.
ש"א.

לא תחל את בתך להזנותה

שאם האב מוסר את בתו לממזר הרי הוא עובר על לא תחל את בתך להזנותה לפי הראב"ד שסובר שכל הנבעלת ביאה פסולה נקראת זונה.
רנ"ז סק"ב.

לא תתחתן במ

המחלוקת בין רבנן ורבי שמעון בן יוחי, דלפי רבנן הלאו נאמר רק על הז' אומות, ולפי רשב"י על כל האומות. שני"א.

בענין אם עוברים על לא תתחתן במ רק בדרך חיתון. שני"א.

דברי רש"י שמה שנכרי שבא על בת ישראל הולד ממזר הרי זה נובע מהלאו של לא תתחתן במ. ש"ג, שני"א.

לויים

בענין "שבטו של לוי לא איקרו קהל". שכ"ה (קטע "וע"ע בתוס' הרא"ש").

בענין אם הלויים הם יותר קדושים משאר ישראל, או האם הם רק הובדלו. שכ"ה.

בענין אם יש "וקדשתו" כלפי לויים. שכ"ה.

בענין מנלן שלוי קודם לישראל לעלות לתורה.

שכ"ה (קטע "והנה בהוריות דף י"ב" ולהלן שם וקטע "ועיין במשנה ברורה" ולהלן שם).

בענין מה שלוי קודם לישראל לענין הצלה. שכ"ה (קטע "והנה בהוריות דף י"ג").

שטוב להקדים לוי לישראל גם לענין ברכת המזון, והמוציא, ונתנית צדקה. וכן הרי הוא קודם לענין להיות חזן. שכ"ה (קטע "ועיין במשנה ברורה" ולהלן שם).

למפרע

שהיכא שהחלות צריכה לחול אח"כ למפרע אי אפשר להתחרט באמצע. ר' סק"ב סק"ג.

לקט שכחה ופאה

בענין אם לקט שכחה ופאה לאחר ההפרשה

הרי הם עדיין ממון בעלים או האם הם ממון עניים או האם הם הפקר לעניים. חלק ההערות על דף נ"ט הערה י"ג.

מדת סדום

שהיכא שכופין על מדת סדום, גם בלא כפי' הדין הוא שהשני זוכה. קפ"ז (קטע "מיהו מצינו").

מוחזק

דברי הקצה"ח בסי' פ"ח סק"ט דהיכא שיש ספק אם העבד יצא לחירות, אין העבד נקרא מוחזק בעצמו, כי יש ספק בעיקר המוחזקות, כי אם הוא שייך להאדון א"כ אין העבד נחשב מוחזק בעצמו כי ידו כיד רבו (ודברי הריטב"א והנתי"מ שהעבד שפיר נחשב מוחזק בעצמו). וכן עוד ציורים שיש ספק בעיקר המוחזקות. ועי' להלן בסמוך בשיטת הרמב"ן. רי"א (קטע "ועוד דלכאורה").

שחזקה דמעיקרא ביחד עם חזקה דהשתא (ואולי רק אם יש גם רוב), א"נ רוב ביחד עם חזקה דהשתא, יכולים להוציא ממוחזק אפילו אם הוא גם מרא קמא. שצ"ב סק"ב.

מזיק

בענין מאיפוא לומדים שיש איסור להזיק בגופו, וכן איסור שלא לשמור את ממונו. קפ"ז (קטע "מיהו מצינו").

בענין אם חייב לשלם כשלא עבר על האיסור מזיק. קפ"ז (קטע "מיהו מצינו").

מחילה

בענין אם האדם שהתנאי הוא לטובתו יכול למחול על קיום התנאי. ר"ב.

מיגו**מהות מיגו**

בענין אם מיגו מועיל משום שהוא בגדר

הוכחה וראי', או האם הוא מועיל משום "זכות טענה" ו"נאמנות".

רנ"ו סק"ב (קטע "מיהו הקובץ")
סק"ג, רנ"ז סק"ג (קטע "ועכ"פ"),
רנ"ט (קטע אחרון).

הסברא שהצד של זכות טענה שייך רק כשמה שהי' נאמן על הטענה השני' אינו בגדר חידוש, ודברי הת"י והר"ן שסוברים שהיכא שהוא בגדר חידוש באמת לא אמרינן מיגו.
רנ"ו סק"ג.

הסברא שעדים, וכן אדם אחר שאינו בגדר בעל דין, אינם נאמנים במיגו, כי מיגו הוא זכות טענה וממילא הרי הוא מועיל רק לבעל דין שיש לו דין של טענה.
רנ"ז סק"ג (קטע "ועכ"פ").

בענין מיגו לחצי טענה: המחלוקת בין הרשב"ם והרמב"ן בענין היכא שע"י הטענה השני' שהי' יכול לטעון הי' פועל פחות ממה שהוא פועל ע"י הטענה שהוא טוען, אבל הי' מוכן לטעון גם את הטענה השני', האם הוא נאמן לפעול את כל מה שנכלל בהטענה שהוא טוען או האם הוא נאמן רק כפי הטענה שהי' יכול לטעון.

רנ"ו סק"ב, רנ"ח סק"ב, רנ"ט סק"ב.

שאפילו אם נקטינן מן הסתם שלא הי' רוצה לטעון את הטענה הפחותה, אבל היכא שהי' בידו לעשות בלי ב"ד, דהיינו מיגו של בידו, שפיר אמרינן מיגו אפילו לחצי טענה כי נקטינן ששפיר הי' רוצה לעשות לבדו אע"פ שיזכה פחות.

רנ"ט סק"א (קטע "מיהו לכאורה" ולהלן שם).

בענין אם צריכים שיהי' בידו לעשות את הדבר בהיתר ולא באיסור.
רנ"ח סק"ב.

דינים שונים בענין לאיזה דברים מועיל מיגו

בענין אם מיגו רגיל, או מיגו של בידו, מהני בדבר שבערוה או האם בעינן דוקא עדות.

רנ"ד סק"ב, רנ"ח סק"ב, רנ"ט סק"א (קטע "מיהו אכתי קשה"),
רס"ג סק"א.

בענין אם מיגו מועיל נגד החזקה שכל מה שתחת ידו שלו הוא (היכא שאינו ציור שנצטרך להוציא), וכן בענין אם מיגו של בידו מועיל נגד החזקה הנ"ל.
רנ"ד סק"ב, רס"ג סק"א.

בענין אם אפשר להוציא ממוחזק ע"י מיגו שבידו.

שפ"ב (קטע "גם י"ל" [הראשון]).

הדרך שמיגו של בידו מהני להוציא, אבל רק היכא שהי' בידו לעשות כן כדין אבל לא היכא שבידו לעשות כן רק בדרך מרמה.

רנ"ח סק"ב, רנ"ט סק"א (קטע "מיהו יש לפקפק").

שמיגו לא מהני לשנות דין ירושה כי מיקרי שבא להוציא מן היורשים אע"פ שעוד לא ירשו.

שפ"ב (קטע "גם י"ל" [הראשון]).

בענין אם מיגו מהני במקום תרי ותרי.
רנ"ז סק"ג (קטע "וע"ע בקו"ש"),
רפ"ב.

מילה

הדרך שכתב הקרן אורה שנעשה עבד כנעני על ידי מילה לחוד או טבילה לחוד, ושמהתורה אין צריכים שתיהן אלא רק מדרבנן, וכמה פרטי דינים בענין זה.
רל"ה (קטע "עי"ל").

מיתות בית דין

הדרך שלעונש מלקות מספיק שהדבר אסור עליו (ואפילו בגלל שויא אנפשי' חד"א), אבל לעונש מיתה צריכים נאמנות שמבררת שבאמת יש כאן המציאות שמחייבת מיתה.
רנ"א סק"ג.

שאפילו אם הדברים שלומדים מואהבת לרעך כמוך – ברור לו מיתה יפה, אינם נחשבים הלכות בגוף מעשה המיתה, אבל אכתי יתכן שהם מעכבים בקיום המצוה של מיתה ב"ד, כי י"ל שלקיום המצוה צריכים מיתה כהלכתא כולל גם דיני ואהבת לרעך כמוך.

קפ"ז (קטע "מיהו מצינו").

מלוה

בענין מה שהחזקה שאים אדם פורע תוך זמנו מועילה להוציא ממוחזק. שצ"ז סק"ד.

מלך

בענין אם שבט יהודה מעכב. רע"ט.

בענין שאין מושחין כהנים להיות מלכים. רע"ט.

שיטת הרמב"ם שאע"פ שבמטלטלין הרי המלך לוקח רק מחצה בביזה אבל כל הארצות שכוּבש הרי הן שלו. רי"ד סק"א (קטע "ובספרי").

מלקות

הדרך שלעונש מלקות מספיק שהדבר אסור עליו (ואפילו בגלל שויה אנפשי' חד"א) אבל לעונש מיתה צריכים נאמנות שמבררת שבאמת יש כאן המציאות האוסרת. רנ"א סק"ג.

ממזר**מהות ממזרות**

בענין אם ממזרות חשיבא בגדר מום ופחיתות מדריגה הגורם שאינו ראוי לבוא בקהל ה', או האם אין כאן פחיתות מדריגה רק שהתורה גזרה שלא להתחתן עם ולד של ביאת עריות. שכ"ג (קטע "א").

בענין הא דממזרות ותפיסת קידושין תלויות זו בזו והיכא שאין תפיסת קידושין הולד ממזר: האם עצם העובדא שאין בה תפיסת קידושין הרי זה סיבה שמחייבת שהולד יהי' ממזר, או האם שני הדברים הרי הם תוצאות עצמיות ושוות מחומרת האיסור. שני"ג (קטע ראשון).

בענין אם לגרום שהולד הוא ממזר סגי בהשם של ערוה, כי על ידי זה יש כאן סיבת האיסור, אפילו אם בציוור זה אין עוברים על האיסור, וכגון היכא שאומרים עשה דוחה לא תעשה. רצ"ג (קטע אחרון).

עיין עוד להלן ב"ספק ממזר", וכן בערך קידושין - קידושי עבירה, שהבאנו צדדים אלו בנוגע ל"אין קידושין תופסין", דהיינו האם צריכים שיהי' ציוור של איסור או האם מספיק בזה שיש כאן סיבת האיסור.

דברי רש"י שמה שנכרי שבא על בת ישראל הולד ממזר הרי זה משום הלאו של לא תתחתן בם (או לא יקח) וכר"ע שסובר שיש ממזר מחייבי לאוין. והסוברים שגם לפי רבנן הולד ממזר כיון שאין קידושין תופסין בו. ש"נ, שנ"א, שנ"ג, שנ"ד.

הסוברים שהיכא שאין להאשה תפיסת קידושין עם אף אחד (כגון יבמה לשוק) וישראל הוליד ממנה ולד אין הולד ממזר, ושאני איסור ערוה, שיש לה קידושין עם אנשים אחרים. שנ"ה.

שלפי דברי רש"י הנ"ל הולד ממזר רק כשעברה על הלאו, דהיינו דרך חתנות. שנ"ג.

וכהנ"ל יש לחקור לפי הרמב"ם שסובר שעוברים על הלאוין של איסורי קהל רק אם גם קידש, האם הולד ממזר גם בלא קידש. שנ"ג.

ביאור כוונת המ"ד שסובר שעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר. ש"ב, שנ"ב.

בענין אם היכא שממזר בא על עובדת כוכבים יש להולד הפגם של ממזרות והרי הוא עכו"ם ממזר. ש"ו.

ספק ממזר

בענין אם אמרינן ממזר ודאי ולא ממזר ספק אפילו כשיש חזקה שהוא ממזר. שכ"ז סק"ה.

בענין אם אמרינן ממזר ודאי ולא ממזר ספק אפילו כשיש רוב שהוא ממזר. שכ"ז סק"ה, שכ"ח (קטע "והנה הפ"י"), של"ט סק"ג סק"ד (קטע "ועכ"פ" וקטע "והנה לפי") סק"ה, שמ"א סק"א (קטע "והנה עיין").

בענין אם אמרינן ממזר ודאי ולא ממזר ספק אפילו כשאיקבע איסורא.
שכ"ז סק"ז, של"ט סק"ד (קטע "ועכ"פ").

בענין אם ספק ממזר מותר מהתורה בתורת ודאי, וממילא מותר לו לישא ממזרת וישראלית ביחד.

שי"ח סק"ב, שכ"ג (קטע "והנה בשו"ת"), שכ"ז סק"ו.

דברי האבני מילואים שלפי הצד דהוי היתר בתורת ודאי א"כ קידושין תופסין בספק ממזר (אפילו לפי רבי עקיבא שסובר שאין קידושין תופסין בחייבי לאו), אפילו אם כלפי שמיא גליא שהוא באמת ממזר, והשגת הקובץ הערות על דבריו שבשביל לפעול שאין קידושין תופסין מספיק בזה שיש כאן המציאות של ממזר והסיבה של האיסור אפילו אם למעשה בציור זה התורה התירה, וממילא מכיון שיש כאן במציאות ספק ממזר הרי זה ספק אם קידושין תופסין.

שכ"ג (קטע "והנה הקובץ הערות" ולהלן שם).

עוד בענין יסודו הנ"ל של הקובץ הערות הנ"ל שאין קידושין תופסין גם היכא שאין כאן האיסור של הערוה אם יש כאן מיהא השם של הערוה כי מספיק בזה שיש כאן הסיבה של האיסור: הדרך שכן הוא רק בקידושין רגילין אבל לא ביבום, כי זיקה וקנין יבום שפיר יכולים לחול כל היכא שאין האיסור בפועל, והדרך שגם יבום הרי הוא כמו קידושין.

רצ"ג (קטע "ב'"), שכ"ג (קטע "ועוד ביאר" ולהלן שם).

בענין הסוכרים שיש מ"ד שסובר שממזר ודאי אסור מהתורה בממזרת ספק כי אינו דורש "בקהל ודאי לא יבוא הא בקהל ספק יבוא".

שמ"ב.

בענין סימני אסופי.
ש"ל.

"רבי אליעזר אומר ודאן בספיקן, וספיקן

בודאן, וסיפן בספיקן, אסור": בענין אם הוא אסור ממזר ודאי בספק ממזר מן התורה או רק מדרבנן.
שמ"ב.

מצורע

בענין אם העשה של תגלחת מצורע נחשב עשה ששונה בכל משום שכל אחד עלול להיות מצורע, או האם אינו נחשב שזה בכל כי נאמר רק על מי שהוא למעשה מצורע.

רצ"ט (קטע אחרון).

מרה

הסוכרים שגר שמל ולא טבל חייב לשמרו שבת כמו שבני ישראל שמרו שבת במרה כשהיו בין מילה לטבילה.
ר"ל בהערה השני'.

משיג גבול

שהלוקח מעני המהפך בחררה, או היורד לאומנתו, אשר דברים אלו אסורים משום "יורד לחייו", הכוונה היא שאסור משום משיג גבול.
קפ"ז.

נאמנות המוכר לומר למי מכר

הסוגיא של נאמן בעל המקח לומר לזה מכרתי וכו'.
של"ג.

"אין מקחו בידו": דברי רש"י דאיירי כששני הקונים אוזנין.
של"ג.

שיטת רש"י שהיכא שנקט זוזי מחד הרי הוא נאמן אפילו אם אין מקחו בידו, ודברי הר"ן דהיינו רק אם עוד לא הלכו מלפניו, ודברי הבית הלוי על זה.
של"ג.

שיטת רש"י שבנקט זוזי מתרוייהו ואין המקח בידו אינו נאמן: בענין אם לפעמים הרי הוא נאמן לכל הפחות כעד אחד.
של"ג (קטע "מיהו לכאורה" ולהלן שם).

נדה

בענין יסוד האיסור של הוא בבגדו והיא בבגדה.
ת"ג סק"ג.

ישוב על דברי רש"י בשבת שאסור להתיחד עם אשתו נדה.
ת"ג סק"ג.

נזירות

בענין אם נזירות הוא איסור גברא כמו שבועה, דהיינו שהוא אוסר על עצמו לשתות יין, או האם הוא איסור חפצא כמו נדר, דהיינו שהוא אוסר פיו לשתית יין וידו לתגלחת ושערו וגופו לנגיעה במתים (אי נמי שהוא אוסר את היין עליו וכן השער לתגלחת וכן מתים לנגיעה), או האם הוא תואר קדושה שהוא מחיל על עצמו והתורה היא שעושה את האיסורים.

דברי הגרש"ש שכתב עוד צד, והיינו שהוא מקבל על עצמו לנהוג מנהג פרישות, ושוב קבעה התורה מה הם פרטי הפרישות.

דברי האבני מילואים שאם נזירות מיקרי איסור שווה בכל הרי זה תלוי בהצדדים הנ"ל.

רצ"ט (קטע "והנה יש לפקפק").

נישואין

בענין הנושא אשה לשם ממון.
ש"ט, ש"י.

נשיא

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאפילו מי שיכול למחול על כבודו (כמו נשיא למ"ד כבודו מחול) אינו יכול למחול על בזיונות.
שי"א בההערה.

סוטה

"מוסרים לו שני תלמידי חכמים".
חלק ההערות דף פ"א הערות א' - ד'.

ספקות

בענין אם ספיקא דאורייתא הוא לחומרא מן התורה או מדרבנן.
שכ"ז סק"א, של"ט סק"ד (קטע "מיהו צ"ע" וקטע "ועכ"פ").

הקושיא על הרמב"ם מהא שחייבים אשם תלוי היכא שעבר על ספק איסור כרת, והתי' שהרמב"ם פוסק שחייב אשם תלוי רק באיקבע איסורא, ובאיכבע איסורא ס"ל באמת שספיקא דאורייתא לחומרא מהתורה. והגורסים בדברי הרמב"ם ששאני אשם תלוי דאיירי באיסור כרת, והתם מודה הרמב"ם שלחומרא מהתורה.

שכ"ז סק"א, של"ט סק"ד (קטע "ועכ"פ").

עוד בענין שבאיכבע איסורא מודה הרמב"ם שלחומרא מן התורה.
שמ"א סק"ד.

בענין אם הרמב"ם לומד את דינו שספיקא דאורייתא לקולא מהתורה מהדרשה של ממזר ודאי ולא ממזר ספק.

שכ"ז סק"ב סק"ג, שכ"ח (קטע ראשון).

תירוצים על הקושיא שאם הרמב"ם לומד ממקום אחר ולא מממזר ודאי ולא ממזר ספק א"כ למה צריכים את הדרשה הנ"ל.
שכ"ז סק"ד סק"ה סק"ו סק"ז.

בענין אם בספיקא דדינא אזלינן בתר חזקה דמעיקרא.
רי"א (קטע "ובביאור").

עבד כנעני

בענין עבד אין לו חיים.
ש' סק"א.

הדרך שכשהוא נעשה עבד הרי זה בגדר מקצת גרות, ושעת שחרורו היא בגדר גמור גרות. והדרך שכשהוא נעשה עבד הרי זה בגדר גרות גמורה רק שגזיה"כ היא שהוא חייב במצות רק כאשה ואסור בבת ישראל. והדרך שהוא עוד גוי גמור רק שגזיה"כ היא שהוא חייב במצות כאשה.
רל"ה (קטע "מיהו מתוס").

הצד שהטבילה של שעת שחרור היא מדרבנן.
רל"ה.

בענין למה אין צריכים להטיף דם ברית בשעת השחרור.

רל"ה (קטע "ועי' בתוס' הרא"ש").

דרכו של הקרן אורה שנעשה עבד כנעני ע"י מילה לחוד או טבילה לחוד, ושמהתורה אין צריכים שתיהן אלא רק מדרבנן, ושלפי דבריו י"ל שהדין האמור בזה הוא שצריכים מהתורה אחת בשעה שנעשה עבד והשני בשעת שחרור ואם נעשה עבד ע"י טבילה יצטרך בשעת שחרור מילה מהתורה וטבילה מדרבנן.

רל"ה (קטע "עי"ל" ולהלן שם).

עבד עברי

בענין הדין בית דין ברציעת עבדים: האם רציעה חשיבא מעשה ב"ד, או האם חשיבא רק שנעשית "על פי" ב"ד, או האם נאמר בזה רק דין מקום לחוד, או האם סוף הדין הוא רק שיהי' נמלך בב"ד.
ר"ל (קטע אחרון).

עבירות

שיש חיוב של לאיפרושי מאיסורא אפילו אם העובר הוא שוגג.

שי"ח סק"ב (קטע "מיהו באמת").

ואולי אפילו אם העובר הוא אנוס.

שי"ח סק"ב (קטע "ואולי").

המחלוקת בין רבי אבהו בסנהדרין דף נ"ד שסובר שגופים ושמות אינם מחלקים היכא ששניהם הם מפסוק אחד כמו נרבע לזכר ונרבע לבהמה, והסוגיא בדף ע"ז שסובר שגופים ושמות שפיר מחלקים כגון היכא שבא על אלמנת ראובן ואלמנת שמעון ואלמנת לוי, ולפי תוס' בדף ע"ז שם גם גופים לחוד כגון בבא על ג' נדות.
שס"ד סק"א.

בענין אם צריכים התראה על כל גוף ושם בנפרד או האם מספיק בהתראה אחת לפעול שלוקה על כל אחת ואחת, ושאלם נאמר שלוקה שנים לא קשה על זה מנזיר שהי' שותה יין כל היום.
שס"ד סק"ב.

דברי הגמ' שהיכא שכהן גדול בעל אלמנת ראובן שהיא גם אלמנת שמעון שהיא גם אלמנת לוי הרי הוא לוקה רק פעם אחת כי יש כאן רק שמות מחולקים בלי גופים מחולקים.
שס"ה, שס"ו*.

בענין שהיכא שיש שמות מחולקים לגמרי הרי הוא לוקה על כל שם ושם וכמו בחורש תלם אחד ולוקה עליו משום שמונה שמות במכות דף כ"א.
שס"ה.

עד אחד

בענין שלפעמים ע"א מהני לענין ממון

בענין אם עד אחד נאמן בממון כשנים כשאינו בא להוציא ממון ממוחזק.

רמ"ה סק"א סק"ד, רנ"ד סק"א בהערה, של"ג (קטע "ויש ליישב"), שפ"ב.

דרכיהם של השער משפט והשערי יושר שע"א מהני כשאין מוחזק רק כשאין שם בעל דין שכנגד שמכחיש.

רמ"ה סק"ד (קטע "מיהו עיין" וקטע "והשערי יושר").

בענין אם להועיל בממון בהצוירים הנ"ל הרי הוא צריך להיות כשר לעדות היכא שצריכים שני עדים.

רמ"ה סק"ד (קטע אחרון).

בענין אם מיגו או עד אחד מהני להוציא היכא שיש להתפוס רק את הכח של "דכאיב לי' כאיבא אזיל לבי אסיא" ולא את הכח של חזקה חיובית שיש במוחזקות, עי' בערך מוחזק - גדר הכח של מוחזקות.

בענין אם לפי הצד שע"א מהני בממון היכא שאינו בא להוציא ממוחזק, האם הוא יכול להוציא מחזקה דמעיקרא.

רמ"ה סק"ג סק"ד (קטע ראשון).

בענין מה שעד אחד מחייב שבועה

בענין אם עד אחד על ממון מחייב בעיקרו שבועה, או האם הוא מחייב ממון רק שהתורה נתנה להבעל דין את היכולת לפטור את עצמו ע"י שבועה.
רע"ז.

עד אחד נאמן באיסורין

בענין מאיפוא יודעים שעד אחד נאמן באיסורין היכא שאינו אומר נגד חזקה, וכן מאיפוא יודעים שהוא נאמן כנגד חזקה היכא שהדבר הוא בידו.
רע"ה סק"ב (קטע אחרון).

השיטה שע"א נאמן באיסורין רק להתיר אבל לא לאסור.
רע"ה* סק"א, של"ב (קטע "ברם דרך זה").

בענין אם בע"א נאמן באיסורין גם קרוב כשר, וכן עדות בכתב.
רמ"ו (קטע "ואולי"), רנ"ג (קטע אחרון), רנ"ד סק"א (קטע "א"), ר"פ סק"ב, של"ט סק"א סק"ד (קטע ראשון), ש"מ, שמ"א סק"א, שפ"א (קטע ראשון), שפ"ב (קטע "גם י"ל" [השני]).

בענין אם בע"א נאמן באיסורין גם בעל דבר נאמן.
רנ"ד סק"א (קטע "א"), ר"פ סק"ב (קטע "והנה יש להעיר"), של"ט סק"א.

שאפילו אם קרוב פסול באיסורין אבל נוגע בעדות כשר.
רמ"ו (קטע "ואולי").

ראיית הקו"ש משו"ת הר"ן שעד כשר כנגד עד פסול, כגון איש כנגד אשה, הרי הוא נאמן. והדרך שהיינו רק אם העד כשר מעיד בב"ד.
ר"ע (קטע "והנה בשו"ת הר"ן" וקטע "מיהו לפי הנ"ל").

דברי הבית שמואל שרק איש נאמן באיסורין אבל לא אשה, והשגת הפני יהושע שאין זה נכון.
של"ב (קטע "והבית שמואל"), שמ"א סק"ב.

הדרך שעד אחד היכא שהוא נאמן, יש לו מדרגת הנאמנות שיש לשני עדים (ועי' להלן בנוגע ל"כל מקום שהאמינה התורה עד אחד הרי הוא כשנים" דהיינו שהוא נחשב כשנים נגד עד אחר שמכחישו),

ובענין אם היינו רק בעד כשר המעיד בפני ב"ד.

ר"ע (קטע "מיהו לפי הנ"ל"), רע"ד סק"א (קטע "ואולי יש לבאר").

חזרה ע"י אמתלא

בענין אם ע"א באיסורין יכול לחזור בו ע"י אמתלא.

רמ"ט סק"ב, ר"נ, רנ"א סק"א (קטע ראשון).

דברי שו"ת הר"ן שעד אחד באיסורין שהעיד בפני ב"ד אינו יכול לחזור בו אפילו ע"י אמתלא, ואם העיד שלא בפני ב"ד הרי הוא יכול לחזור בו גם בלי אמתלא, אבל רק בפני ב"ד, אבל לחזור בו שלא בפני ב"ד בעי אמתלא.

ר"נ סק"א (קטע "והקו"ש") סק"ב (קטע "ועי' בספר"), ר"ע (קטע "והנה בשו"ת הר"ן" ולהלן שם).

דברי הש"ש שאפילו אם בעד אחד באיסורין (וב"כיר") לא מהני חזרה ע"י אמתלא, אבל ככל זאת לפרש את דבריו הרי הוא שפיר יכול ע"י אמתלא, והביאור בזה.
ר"נ סק"א.

הכחשה וברי לי

עי' עוד בענין הכחשה בערך זה בחלק "כל היכא שהאמינה התורה עד אחד הרי הוא כשנים".

וכן עי' בערך זה בסוף חלק "בענין מה שעד אחד מחייב שבועה".

עד אחד נגד חזקה, ובידו

המחלוקת בין הרא"ש ובין הרמב"ן והרשב"א אם להלכה עד אחד נאמן באיסורין אפילו כנגד חזקה קמייתא (גם כשאינו בידו).

(רי"ב), (רמ"ה סק"א), ר"נ סק"א (קטע ראשון), רנ"ד סק"א (קטע "בי"), רס"ב בהערה, רע"ה סק"ג סק"ה.

בענין מאיפוא יודעים שעד אחד נאמן באיסורין היכא שאינו אומר נגד חזקה, וכן

מאיפוא יודעים שהוא נאמן כנגד חזקה היכא שהוא בידו.

רע"ה סק"ב (קטע אחרון).

סברת ההגהות מיימוניות שהיכא שלפי דברי העד מעולם לא הי' הדבר אסור (ודלא כמו שהחזקנו ששפיר הי' אסור), אין זה נקרא שהוא אומר נגד חזקה. רס"ג סק"א, שצ"ז סק"ב.

ע"י עוד בענין היכא שנתגלה שהחזקנו בטעות, לעיל בערך חזקה - הכח של חזקה.

דברי הפ"י בדף ס"ג כהנ"ל שע"א נאמן כנגד חזקה דאיתרע.

רמ"ז (קטע "ותי"), רנ"ח סק"ה, רע"ה *סק"א בההערה.

בענין עד אחד בהדי רגלים לדבר נגד חזקה. רע"ד סק"ב, רע"ו (קטע "ב").

בענין אם בידו מועיל בתורת רא"י והוכחה שאומר אמת, או האם זה מועיל משום שהיכא שהדבר הוא בידו הרי הוא נחשב בעלים, ובעלים הרי נאמנים על שלהם.

רנ"ד סק"ב, רנ"ה, רע"ד סק"א (קטע "ויש לבאר"), רע"ה סק"ב.

שיטת המרדכי שבידו לא מהני כשהבעלים מכחישים.

רע"ה סק"ב.

שלא אמרינן שהאב נאמן לפסול את בתו משום שבידו למוסרה לזנות כי אין לו זכות על פי דיני התורה לעשות דבר כזה. רנ"ה, רנ"ז סק"א.

עד אחד נגד רוב, וכן נגד כחות אחרים

בענין עד אחד נגד רוב.

רמ"ז, רע"ה *סק"א, של"ט סק"ב סק"ג.

דברי הפ"י שע"א נאמן נגד רוב כמו שהוא נאמן לשיטת הפ"י נגד חזקה דאיתרע, כי המיעוט חשיב ריעותא. רע"ה *סק"א בההערה.

שאם יש עד אחד נגד אחד מהספקות של ספק ספיקא, לא מהני הספק ספיקא. רע"ה *סק"ג.

"כל היכא שהאמינה התורה עד אחד הרי הוא כשנים"

המחלוקת ראשונים בענין אם אמרינן שע"א נאמן כשנים, ושאינן המכחיש נאמן, רק בעד טומאה בסוטה, ועד אחד בעגלה ערופה שאומר ראיתי את הרוצח, וע"א שאומר מת בעלה, או האם גם בע"א נאמן באיסורין, וביאורים בזה.

של"ב (קטע אחרון).

בענין אם שייך לומר שהוא כשנים גם היכא שבאו להעיד בבת אחת.

של"ב (קטע "והנה יש לומר" וקטע "ברם דרך זה").

השיטה שרק בעד כשר אמרינן שהרי הוא כשנים אבל לא בחי' (כלומר מילדת) כיון שהיא נאמנת רק משום שאי אפשר בענין אחר.

רנ"א סק"ה.

עוד בענין כל מקום שהאמינה התורה עד אחד הרי הוא כשנים.

ר"ע (קטע "מיהו לפי הנ"ל"), רע"ד סק"א (קטע "ואולי יש לבאר").

עד אחד בדבר שבערוה

בענין אין דבר שבערוה פחות משנים, ע"י בערך דבר שבערוה.

בענין אם עד אחד נאמן בדבר שבערוה היכא שהדבר הוא בידו, ובענין מה שבעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן מכאן ולהבא אבל לא למפרע, ע"י בערך דבר שבערוה בסופו.

בענין עד אחד שאומר מת בעלה, ע"י בערך עדות אשה.

בענין הנאמנות של האם לומר מה טיבו של הולד, ע"י בערך ראיה מדברת.

בענין הנאמנות של חי' (כלומר מילדת) לומר מה טיבו של הולד, ע"י בערך חי'.

הוחזק האיסור בע"א

דברי הרמב"ם בהל' סנהדרין שהאיסור עצמו בעד אחד יוחזק ושוב מלקין עליו.

רנ"א, רע"ה *סק"ג, ר"פ סק"ג, רצ"ז סק"ג.

דברי המל"מ והש"ש שמה שכתב הרמב"ם

שלוקה בהציוור הנ"ל הרי זה רק אם הוחזק האיסור במשך ל' יום, והדברי יחזקאל שחולק על זה.
רנ"א סק"א.

בענין אם כוונת הרמב"ם היא לומר שאחרי שהעיד העד ופסקו ב"ד א"כ מעתה הרי זה נחשב עובדא קיימת שיש איסור ומשי"ה לוקין, או האם כוונתו לומר שהע"א עצמו נאמן לומר שמי שיאכל מכאן ולהבא חייב מלקות.
רנ"א סק"ב.

הדרך שטעמו של הרמב"ם הוא משום שכל מקום שהאמינה התורה עד אחד הרי הוא כשנים.
רנ"א סק"ג סק"ה.

דברי האמרי ברוך שהרמב"ם איירי היכא דאיכבד איסורא (אבל שגם היכא שיש רק חתיכה אחת ואמר העד שהוא חלב והבעלים שתקו הרי זה מועיל לקבוע שיש מלקות משום ששתיקה כהודאה דמיא).
ר"פ סק"ג.

הדרך שהרמב"ם סובר את דינו רק בנוגע לעונש מלקות אבל לא בנוגע למיתות בית דין
רנ"א סק"ג, רצ"ז סק"ג.

הנאמנות של אב לומר קידשתי את בתי, וכן שנתגרשה

בענין אם האב נאמן לומר גם שקידשה את עצמה, או האם הוא נאמן לומר רק שהוא קידשה.
ס"ט.

בענין למה צריכים נאמנות מיוחדת של אב על בתו לומר למי קידש אותה הלא אחרי שהאב אמר שקידש אותה גם אדם אחר נאמן לומר שהוא זה שקידשה.
רמ"ו.

תירוצים על קושיית הפ"י למה צריכים פסוק לומר שהאב נאמן שקידש אותה, לפי הרמב"ם שאחרי שהוחזק האיסור בעד אחד האוכל מעתה לוקה.
רנ"א.

הדרך שכשהתורה האמינה להאב לומר שקידש את בתו הרי היא עשתה אותו כשני

עדים, ואין הכוונה שהתורה אמרה דסגי כאן בהנאמנות של ע"א נאמן באיסורין, ומשום הנ"ל אין האב יכול לחזור בו ע"י אמתלא.

ר"נ סק"ב (קטע ראשון).

הדרך שטעמו של רב שסובר שאין האב נאמן לסקול הרי זה משום שהאב נאמן רק לענין להוציאה מחזקת פנוי ולקבוע שהיא ספק, ואפילו למ"ד שספיקא דאורייתא לקולא מן התורה אבל הכא גזרה התורה שנחמיר.
רנ"א סק"ב.

הדרך שאינו נאמן לסקול כי מה שהתורה האמינה אותו הרי זה בתורת "שויה אנפשי" חתיכה דאיסורא" כי החשיבה אותו כעין הבעלים על בתו.

רמ"ט סק"ג, ר"נ סק"ג, רנ"א סק"ד, רס"ז.

בענין אם האב שאמר קידשתי את בתי יכול לחזור בו ע"י אמתלא.
רמ"ט סק"ב, ר"נ, רנ"ב.

בענין שאם הוא יכול לחזור בו ע"י אמתלא א"כ איך היא נסקלת על פיו הלא אולי יחזור בו ע"י אמתלא.
רמ"ט סק"ב.

דברי הירושלמי שהאומר שקידש אחת משתי בנותיו ואינו זוכר איזו, וכן למי, ואמר אחד שהוא המקדש ושהיתה פלונית אינו נאמן, וביאורו של הבית הלוי למה אינו נאמן.
רמ"ה סק"ג (קטע "ועי" עוד בבית הלוי"), רמ"ח (קטע "ועוד דבירושלמי").

בענין אם היכא שאמרו עדים שהאב קידשה אבל אינם יודעים למי, האב נאמן לומר למי אע"פ שבכה"ג אין להאב הפה שאסר.
רמ"ו (קטע "ועיין ברמב"ם").

דברי תוס' שהיכא שהאב אומר קידשתי את בתי ולמחר אומר למי הרי הוא נאמן אע"פ שאין לו הפה שאסר.
רמ"ט סק"א.

בענין היכא שהאב אומר שקידשה לפלוני והאדם ההוא מכחיש.
רמ"ו (קטע "עכ"פ"), רנ"ב בהערה.

בענין היכא שהאב אומר שקידשה לפלוני וכבר מת ההוא פלוני.

רמ"ו (קטע "גם שמעתי").

שהיכא ששני אנשים אומרים אני קידשתי, נאמן האב להכריע.

רמ"ו (קטע אחרון).

דברי הרמב"ן שהתורה האמינה את האב רק בנוגע להאיסור של אשת איש, אבל לא לענין לאוסרה לכהונה, כגון היכא שאמר שקידשה בביאה לממזר.

רנ"ז סק"ג.

בענין הנאמנות של האב לומר שבתו נתגרשה.

רנ"ח, רנ"ט.

עדות

בענין עדות בדבר שבערוה, עי' בערך דבר שבערוה.

בענין אם בן י"ג שנים ויום אחד כשר לעדות אפילו אם לא הביא ב' שערות, עי' בערך דיינים - פסולי דין.

כללי

בענין איך מענישים על פי עדים, אולי יוזמו או יוכחשו.

רמ"ט סק"ב (קטע "ועיין" וקטע "ובאמת").

אינו חוזר ומגיד

הילפותות להא דאינו חוזר ומגיד.

רמ"ט סק"ד.

הקושיא למה צריכים ילפותא, הלא אם יכולים לחזור בהם איך מענישים את הבעל דין, הלא אולי העדים יחזרו בהם.

רמ"ט סק"ב (קטע "ועיין בספר דברי יחזקאל").

דברי הבית יעקב בדף י"ח שאפילו אם הדין הי' שחוזר ומגיד, אבל בכל זאת לא היו יכולים לעקור את עדותם הראשונה, אלא הי' נשאר תרי ותרי (והריטב"א חולק). ר"נ סק"ג (קטע "ומעתה").

דברי הגרש"ש שכתב עוד צד, והיינו שהוא מקבל על עצמו לנהוג מנהג פרישות, ושוב קבעה התורה מה הם פרטי הפרישות.

בענין שאינו יכול לפרש.

ר"נ סק"א (קטע "ונראה לבאר").

תרי ותרי

הדרך שהטעם של המ"ד שסובר שחזקה מועילה מדאורייתא במקום תרי ותרי הרי זה כי הוא סובר שחזקה אינה בגדר בירור אלא בגדר גזיה"כ של התנהגות במצב של ספק.

רפ"ב (קטע ראשון), שצ"ט סק"א (קטע "ובנוגע").

שיטת הריטב"א להיפך מהנ"ל, והיינו שאפילו המ"ד שסובר שחזקה לא מהני בתרי ותרי מדאורייתא, הרי זה רק חזקה דמעיקרא אבל חזקה בירור שפיר מהני.

רפ"ב (קטע אחרון).

השיטה שמה שתו"ת הוא ספיקא דרבנן, כלומר שרבנן הם שהחמירו שלא לסמוך על חזקה היתר, הרי זה רק היכא שהתרי ותרי הוא בענין אם יש כאן איסור אשת איש, וכן לענין שלא להכשירו לעבודה. והשיטה שאפילו לענין עבודה לא החמירו אלא רק לענין אשת איש. והשיטה שהחמירו גם לענין שלא להוציא ממון על פי החזקה, והשיטה שהחמירו לענין הכל חוץ מלענין לפסול גברא, אבל היכא שמדובר לענין להוציא ממון החמירו גם לפסול גברא.

רפ"ג סק"ב סק"ד.

הדרך שאפילו אם תו"ת הוא ספיקא דאורייתא ומהתורה לא אזלינן בתר חזקה במקום תרי ותרי אבל חכמים הקילו לענין תרומה דרבנן, והדרך שהקילו רק אם תרי ותרי הוא ספיקא דרבנן.

רפ"ג סק"ב.

בענין אם מיגו מהני במקום תרי ותרי. רנ"ז סק"ג (קטע "וע"ע בקו"ש"), רפ"ב.

בענין אם רוב מהני במקום תרי ותרי. רפ"ב (קטע ראשון), שצ"ט סק"א (קטע "ובנוגע").

נאמן עלי עד פסול או נאמן עלי אחד

כשנים

בענין אם נאמן עלי מהני משום הודאת בעל דין, או משום תקנת ב"ד, או משום

שיש באמת בכחו להחיל עליו, לגבי עצמו, תורת עד ודיין.
ר"ע בהערה הראשונה.

עד הצריך מיגו או שבועה

הסברא שעדים אינם נאמנים במיגו כי מיגו הוא זכות טענה וממילא הרי זה מועיל רק בבעל דין שיש לו דין של טענה.
רנ"ז סק"ג (קטע "ועכ"פ").

בענין עד הצריך שבועה.
רנ"ז סק"ג (קטע ראשון).

עדות אשה

מחלוקת הפוסקים בענין אם עד מיתה שהעיד חוץ לב"ד יכול לחזור בו בפני ב"ד.
ר"ע (קטע "והנה בשו"ת הר"ן" וקטע אחרון).

עני המהפך בחררה

דברי רש"י שבעני המהפך בחררה האיסור הוא משום יורד לחייו, ודברי הרמב"ם והמאירי שהוא משום רמאות.
קפ"ג, קצ"א (קטע "והנה רש"י").

בענין אם יורד לחייו אסור משום ואהבת לרעך כמוך, או משום משיג גבול, או משום ועשית הישר והטוב, או האם הוא רק איסור דרבנן.
קפ"ז, קצ"א (קטע "והנה רש"י").

בענין שיטת ר"ת שבדבר של הפקר אין איסור של עני המהפך בחררה כיון שלא יוכל השני למצוא דבר של הפקר במקום אחר, ויש איסור רק כשהעני יכול לומר לו למה לך לקנות דבר זה שאני עוסק בו, תלך ותמצא במקום אחר.
(קפ"ג קטע "ואם רוצים"), קפ"ז, קפ"ט.

שהיכא שטרח העני אסור אפילו בדבר של הפקר.

ק"צ, קצ"א (קטע "שו"ר במהרי"ט").

השיטה שיוורד לאומנתו אסור אפילו בדבר של הפקר, והטעם למה.
קפ"ז, קפ"ט.

עוד בענין השיטה הנ"ל, וכן השיטה

שסוברת שגם יורד לאומנתו אסור רק היכא שיכול להשיג במקום אחר.
קצ"א (קטע "גם יוצא").

דברי המהרש"ל שבקידושין, היכא שמחזר אחרי אשה מסוימת לנושאה, לא שייך האיסור של עני המהפך בחררה.
קפ"ג, קפ"ז (קטע "והנה כבר הבאנו").

דברי הר"ן שאם המהפך הוא עשיר אין איסור אם המדובר הוא בדבר קטן כמו חררה, אבל יש איסור בדברים גדולים גם בעשיר.

קפ"ז (קטע "והנה חזינן").

דברי ר"ת שהיכא שאמרו חז"ל שהוא רשע, כגון בעני המהפך בחררה, הרי הוא חייב להחזיר.

קפ"ז (קטע "והנה עיין בריטב"א").

דברי המאירי שרק אם המהפך הוא עני הרי הוא חייב להחזיר, אבל בסתם אנשים הרי זה רק מדת חסידות להחזיר לו (בציורים שיש איסור, ע"י לעיל כאן בשם הר"ן).

קפ"ז (קטע "והנה עיין בריטב"א").

שאם ראובן מסר מעות לשמעון לקנות בשבילו והלך שמעון וקנה לעצמו עם המעות של המשלח, מוציאין מידי שמעון ונותנין לראובן, ובענין אם היינו אפילו היכא שהמוכרים לא רצו למכור לראובן.
קפ"ח.

בענין היכא שעשאוהו שליח לקנות והרי הוא יודע שלא ימכרו להמשלח, האם מותר לו לקנות לעצמו (עם הכסף שלו), או האם הוא חייב מיהא להשתדל שימכרו להמשלח. חלק ההערות על דף נ"ט הערה י"א.

עריות - חייבי לאו ועשה

בענין אין קידושין תופסין בעריות, ע"י בערך קידושין - קידושי עבירה.

כללי

בענין מה שאנשי כנסת הגדולה ביטלו את היצר הרע לעריות, דהיינו שביטלו את היצר הרע לקרובים, ובענין אם קודם לכן הי' יצר הרע אפילו לאמו.
ת"ד.

עשה דוחה לא תעשה

עשה או לא תעשה שאינו שוה בכל

בענין אם איסורי נזיר נחשבים שוים בכל, ע"י בערך נזירות.

בענין אם העשה של תגלחת מצורע נחשב עשה שווה בכל, ע"י בערך מצורע.

דברי הר"י שהלאוין של תגלחת פאות הראש והזקן נחשבים אינם שוים בכל כי הם נוהגים רק באנשים ולא בנשים, אבל הלאו של אלמנה לכהן גדול נחשב שווה בכל כי האשה מצווה כמו האיש. והבנת רעק"א בדבריו שהעובדא שלאו מסוים נוהג רק בכהנים ולא בישראלים אינו גורם להחשב אינו שווה בכל (וצ"ע למה). והבנת הערל"נ בדבריו שמסתכלים אם נוהג ברוב כלל ישראל או לא, ואלמנה לכ"ג חשיב שווה בכל כי שייך בחצי העם, דהיינו הנשים, וגם במקצת אנשים, דהיינו הכהנים. רצ"ט.

אין עשה דוחה לא תעשה ועשה

בענין שיטת הריב"א שב"אין עדל"ת ועשה", הל"ת נדחה באמת, רק שהעשה אינו נדחה כי אין עשה דוחה עשה. ודברי תוס' בחולין שגם לפי הריב"א רק המלקות של הל"ת נדחה, אבל אכתי נשאר המדרגה של איסור של הל"ת. שע"ד (קטע "והנה שיטת").

דברי הר"ר יוסף מארץ ישראל בתוס' בדף ל"ד שהיכא שיש עשה ול"ת הרי העשה מחזק את הל"ת ולא אמרינן עדל"ת אפילו במי שפטור מן העשה. שע"ד (קטע "והנה שיטת").

עשה נגד שני לאוין

בענין אם עשה דוחה שני לאוין. שע"ד (קטע "והנה שיטת").

הקושיא איך שייך לומר שהעשה של יבום דוחה לא תעשה הלא האשה עוברת על הלאו ואינה מצווה בהעשה, ותירוצים על זה. שס"ח (קטע "והנה כעין").

הסברא שכל העריות חשיבי שם אחד כיון שנאמר על כולן ביחד הפסוק של ונכרתו הנפשות העושות.

שס"ה (קטע "גם").

הדרך שהאיסור ביאה שיש על האשה הרי הוא תוצאה מהאיסור שיש על האיש.

שס"ח (קטע "והנה המקנה" ולהלן (ש).

אחותו

דברי הגר"ח שאחותו מאביו ומאמו היא סוג אחר של קורבה מאחותו מאחד מהם לחוד, ודלא כההבנה הפשוטה שהיא רק מקרה שבו הקורבה של אחותו מאביו והקורבה של אחותו מאמו באו יחד בגוף אחד.

שע"א (קטע "מיהו ידוע" וקטע "ד").

חייבי לאו ועשה

שיטת הרמב"ם שהלאוין והעשין של איסורי קהל אמורים רק היכא שבעל אחרי קידושין.

שכ"ד, של"ט סק"ד בההערה, שנ"ג (קטע "והנה לכאורה" ולהלן (ש).

בענין אם הרמב"ם סובר שצריכים גם נישואין או האם מספיק בקידושין. שכ"ד.

בענין אם סובר כן הרמב"ם גם בנוגע ללאוין דכהונה והעשה של בתולה לכהן גדול, ע"י בערך כהונה - לא יקח ולא יחלל.

בענין אם ע"א נאמן לומר על אדם שהוא ממזר או האם חשיב דבר שבערוה. שפ"א (קטע "ובסברת").

דברי ר"י בירב שאסור להאב למסור את בתו לזנות, אבל כשהוא משיאה לממזר אינו עובר.

רנ"ז סק"א.

שנישואין עם חייבי לאו בלי ביאה פוסל את האשה רק מדרבנן, ועם ממזר דרבנן אפילו מדרבנן אינה נפסלת.

רנ"ז סק"ב.

פי שנים

בענין הא שנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס נקראים מוחזקים אצלו אע"פ שגוסס אינו יכול לקנות. שפ"ד.

דברי הרמ"ה שיש לבכור קודם חלוקה אין פירושו שהוא ממש שלו אלא פירושו הוא רק שיש לו זכות למוכרו או להפקירו. ק"ד סק"ג.

פלגינן דיבורא ופלגינן נאמנות

דברי הקובץ הערות שהיכא שאחד מהדברים הוא תוצאה מהשני לא שייך לומר פלגינן נאמנות. של"ח (קטע "ועי' בקו"ש").

הדרך שלא אמרינן פלגינן נאמנות לענין דברים ששניהם הם על חד גברא, וכגון לומר שהאב נאמן לומר שהקטן הוא הבכור ושהגדול אינו בכור אבל פלגינן נאמנות ואינו נאמן להחיל על הגדול דין של ממזר. של"ח (קטע "מיהו נראה").

פסולי עבודה**בעל מום**

בענין שמספיק בע"א כדי להעיד על כהן שהוא בעל מום. רפ"ד.

חלל

שיטת הרמב"ם שחלל שעבד לפני שידעו שהוא חלל אינו מחלל את העבודה אפילו אם נודע אח"כ שהוא ודאי חלל, ושיטת הרמב"ן ור"ת שסוברים שרק אם נודע שהוא ספק חלל. רפ"ו סק"א (שיטת הרמב"ם) סק"ב (שיטת הרמב"ן).

שיטת הרמב"ם שחלל שלא ידעו שהי' חלל אינו פוסל אפילו אם עבד אחרי שנודע, ושיטת הרמב"ן שאין מניחין אותו לעבוד. רפ"ו סק"א (שיטת הרמב"ם) סק"ב (שיטת הרמב"ן).

דברי המרחשת שהרמב"ם מודה שהעבודות

שעובד אחרי שנודע אינן עולות לכשרות הקרבן, רק שאינן פוסלות את הקרבן. רפ"ו סק"א (קטע "ונראה שיש ליישב").

פצוע דכא

בענין אם דורשים פצוע דכא ודאי ולא פצוע דכא ספק. שכ"ח (קטע "והנה בדברי").

פרו ורבו

שמצות פרו ורבו גורמת שאין איסור של עני המהפך בחררה להקדים אדם אחר שמחזר אחר אשה מסוימת. קפ"ג, קפ"ז (קטע "והנה כבר הבאנו").

פרנס

"כיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור אסור בעשיית מלאכה בפני שלשה": כמה דינים בענין זה. שי"ב.

קדשה

דברי ר"י בירב שהאב עובר על איסור אם הוא מוסר את בתו לזנות, אבל כשהוא משיאה לממזר אינו עובר על איסור. רנ"ז סק"א.

קדשים - קרבנות**כללי**

המחלוקת בין רבי יוחנן וריש לקיש בענין על מה עובר טמא שנוגע בקדשים. שע"א (קטע אחרון).

שיסוד הדין של "משקה ישראל" הוא שהעובדא שהדבר אסור לגבוה הרי זה תולדה ותוצאה ממה שהוא אסור להדיוט. שס"ח (קטע "והנה המקנה").

קדושת קרבן

בענין אם הקדושה של קדשים היא אותה קדושה כמו של תרומה עם עוד תוספת קדושה, או האם היא במהותה סוג אחר של קדושה. שע"א (קטע "ה").

הקושיא שלפי השט"מ בשם הרא"ש

שסובר שגם כשהולכים אחר רוב, הדבר נחשב במהותו ספק, א"כ איך שייך "קהל ודאי", דמה לי בזה שרוב בעילות אחר הבעל הלא גם היכא שיש רוב הדבר נשאר בגדר ספק.

שכ"ז סק"ה (קטע ראשון), שכ"ח (קטע "והנה הפ"י").

היסוד שהכוונה בהדרשה של קהל ודאי ולא קהל ספק אינה להתיר תלי' לקולא או להתיר מצב של ספק בתורת היתר ודאי וגמור (כמו שיש אומרים בנוגע להדרשה של ממזר ודאי ולא ממזר ספק) אלא כוונת הדרשה היא להגדיר מה נקרא קהל ה'.
שכ"ח (קטע "מיהו נראה" ולהלן (שם), שכ"ט, שמ"ב (קטע "וגם" וקטע "והנה לעיל" ולהלן (שם).

קידושין

כללי

בענין אם בקידושין הבעל פועל קנין, והאיסורים הם בתולדה מהקנין, או האם הבעל פועל את האיסורים, והקנין הוא בתולדה מהאיסורים, או האם הוא פועל את שני הדברים.

רי"א (קטע "והנה יש להעיר"), רע"א סק"א (קטע "מיהו עי' בקו"ש").

בענין גדר הקנין שיש לבעל באשתו ע"י קידושין.

רי"א (קטע "והנה מכל הנ"ל").

דברי הר"ן בנדרים דף ל' ע"א שאין האשה מקנה את עצמה, אלא הרי היא רק מפקרת את עצמה לגבי הבעל, וכל הקיחה היא מצד הבעל, וביאורו של הגרש"ש בכוונתו. קצ"ג סק"ב (קטע "מיהו אכתי" ולהלן (שם), קצ"ד סק"ג (קטע "גם י"ל" וקטע "מיהו לפי" וקטע "מיהו צ"ע"), רע"ב (קטע אחרון).

בענין קידושין שאין מסורין לביאה.

ר"ה סק"ב, רס"ה סק"א בההערה.

העדים

בענין אין דבר שבערוה פחות משנים, עי' עוד בערך דבר שבערוה.

הדרך שצריכים עדי קיום שיוכלו להעיד אח"כ בב"ד.

קפ"ו סק"א (קטע "ואפילו").

הדרך שאם ראו שנתקדשה לאחד משני אנשים ואינם יודעים לאיזה, הרי זה נקרא שיש עדי קידושין והרי היא מקודשת מספק לכל אחד מהם, והטעם הוא משום שמספיק בזה שבתורת ודאי ראו קידושין ולא איכפת לן אם אין יודעים לאיזה איש.

קפ"ו סק"א (קטע "ויש לומר" ולהלן (שם).

הדרך שבהציוור הנ"ל שנתקדשה לאחד משני אנשים הרי זה נחשב שיש עדי קידושין כי יוכלו לחייבה מיתה אם תזנה עם אדם שלישי.

קפ"ו סק"א (קטע "ואפילו").

דברי האב"מ בביאור דברי הר"ן שרצון האשה אינו חלק מגוף מעשה הקידושין והקיחה, וממילא אין צריכים עדות על זה, והחולקים על זה.

קפ"ו סק"א (קטע "מיהו מלשונו"), קצ"ג סק"ב (קטע "מיהו אכתי"), קצ"ד סק"ג (קטע "מיהו לפי הר"ן").

האמירה

שיטת התוס' רי"ד שצריכים אמירה בשעת הקידושין ולא קודם.

קצ"ב סק"ב (קטע ראשון).

קידושי כסף - טיב הנתינה

בענין "כסף החזור" במכירה ובקידושין. קצ"ב סק"ד.

בענין אם בקידושי כסף צריכים מעשה נתינה להאשה או האם צריכים שהאשה תקנה את הכסף.

קצ"ג סק"ב (קטע "ולפ"ז").

קידושי שטר

בענין אם מהני כתב ידו של הבעל בשביל שטר קידושין.

רע"ג.

בענין שיטת הר"ף שלפי רבי אלעזר מהני

בגט גם עדי חתימה בלי עדי מסירה: האם זה מהני גם בשטר קידושין.
רצ"ג סק"ג.

קידושין לאחר ל'

הסוכרים שאע"פ שבקידושי כסף לאחר ל' אין חסרון של כלתה קניינה ומהני אפילו בנתאכלו המעות, אבל בקידושי שטר שפיר צריכים שהשטר יהי' קיים, והסברות לחלק. קצ"ב סק"א.

עוד בענין שבקידושי בשטר צריכים שהשטר יהי' קיים בבא יום ל'.
ר"ד סק"א (קטע "ועוד הקשה שבקידושי שטר").

בענין אם היא מקודשת אע"פ שנתאכלו המעות רק אם נתאכלו ע"י שהיא הוציאה אותם, או האם אפילו אם לא הוציאה אותם אלא שנתאכלו ע"י פשיעה או אונס. קצ"ב סק"ד.

דעת רבי יוחנן בקידוש הראשון לאחר ל' והשני לאחר כ' וכו' שאפילו קידושי מאה תופסין בה. ודעת הירושלמי שהקידושין מתחילין עכשיו ונגמרין לאחר ל'. ודעת הרשב"א דהוי קידושין גמורין עם שיור של ל' יום.

ר"ד - ר"ו.

בענין היכא שהראשון אמר לאחר ל' והשני אמר לאחר מ'.
ר"ד סק"ב.

דברי המהרש"ל שהיכא שקידש לאחר ל' הרי זה בגדר רמאות אם אדם שני מקדש אותה בתוך ל'.
קפ"ג (קטע "מיהו עי' במהרש"ל").

קידושי עבירה

בענין אם הכוונה באין קידושין תופסין בעריות היא שאי אפשר לעשות מעשה קידושין עם עריות או האם הכוונה היא שאי אפשר שיהי' מצב של אישות עם עריות.
רצ"ז.

הטעמים למה אין קידושין תופסין באשת איש.

ר"ד סק"ד, ר"ה סק"א.

הדרך שאין קידושין תופסין גם היכא

שאינן כאן האיסור של הערוה אם יש כאן מיהא השם של הערוה, כי מספיק בזה שיש כאן הסיבה של האיסור, אלא שהיינו רק בקידושין רגילין אבל לא ביבום, כי קנין יבום וזיקת יבום שפיר יכולים לחול כל היכא שאין כאן האיסור בפועל, והדרך שגם יבום הרי הוא כמו קידושין.
רצ"ג, שכ"ג (קטע "ועוד ביאר" ולהלן שם).

(דברי הש"ש בנוגע לספק ממזר, שלפי הצד ש"ממזר ודאי ולא ממזר ספק" הוא היתר בתורת ודאי א"כ קידושין תופסין בספק ממזר אפילו לפי רבי עקיבא שסובר שאין קידושין תופסין בחייבי לאו, ואפילו אם כלפי שמיא גליא שהוא באמת ממזר, והשגת הקובץ הערות על דבריו שבשביל לפעול שאין קידושין תופסין מספיק בזה שיש כאן המציאות של ממזר והסיבה של האיסור אפילו אם למעשה בציור זה התורה התירה, וממילא היכא שיש במציאות ספק ממזר הרי זה ספק אם קידושין תופסין לפי ר"ע.

שכ"ג קטע "והנה בשו"ת" ולהלן שם.)

דעת רש"י ביבמות דף מ"ט ע"ב שאם אין קידושין תופסין באשה מסוימת, ה"ה שאם בשעת הקידושין לא היתה קיימת הסיבה, רק שאח"כ נולדה הסיבה, הרי הקידושין נפקעין. ודעת תוס' שם שחולקים על זה וסוברים שאינן נפקעין.
ר"ד סק"ד, רצ"ז סק"ב (קטע "והנה תוס'").

בענין אם מה שיש ממזר מחייבי כריתות, וכן מחייבי לאוין לפי ר"ע, הרי זה בגלל שלא תפסי בה קידושין, ולא בגלל האיסור, או האם מה שגורם שהולד הוא ממזר הרי זה האיסור, ונקטינן שכמו שהתורה אמרה שהאיסור גורם שהולד ממזר ה"נ שאמרה שהאיסור גורם שלא תפסי בה קידושין, או האם מה שלא תפסי בהו קידושין הרי זה תוצאה מהא דיש ממזרות.

רצ"ב סק"א (קטע "בי" ולהלן שם) סק"ב, רצ"ז סק"ב.

קיום מצות

גדרי "אין עושים מצות חבילות חבילות".
ר"ל (קטע אחרון).

נמצאת ברשותו של המושך או בסימטא,
הרי הוא קונה.
קצ"ב סק"א.

קיום שטרות

"כתב ידינו הוא זה אבל אנוסים היינו וכו'
הרי אלו נאמנים": בענין אם הם נאמנים
רק לענין שאין גובין בו או האם גם קורעים
את השטר.
רנ"ו סק"ב, רנ"ט סק"א (קטע
"מיהו לכאורה") סק"ב.

קנין שטר

ע"י בערך קידושין - קידושי שטר, ובערך
שטרות.

קרבן אשם תלוי

המחלוקת אם חייבים אשם תלוי רק היכא
שאיקבע איסורא.
שכ"ז סק"א.

קנין

דברי תוס' בדף ק"ב כאן ובבכורות דף י"ח
שכל הפעולה של מעשה קנין היא כי ע"י יש
לו גמירת דעת להקנות, ומש"ה היכא שברור
לנו שיש לו גמירת דעת גם בלא קנין, וכגון
במתנה מועטת, אין צריכים מעשה קנין.
רמ"א סק"א (קטע "ועכ"פ").

קרבן חטאת יחיד

בענין אין ממשכנין על החטאת, והשיטות
שלפעמים שפיר ממשכנין.
רע"ד סק"ד.

בענין היכא שעד אחד אומר אכלת והוא
שותק (דעת תוס' שהוא חייב היכא שהוא
מאמין להעד משום שאנו נוקטים שיש לו
רגלים לדבר לחשוב שאכל, ודעת הר"ן
שהוא חייב אפילו אם בלבו הרי הוא יודע
שלא אכל, ואפילו אם אנחנו יודעים שאין
בשתיקתו משום הודאה).
רע"ד סק"ב (תוס'), סק"ה (הר"ן).

בענין אם רק הקונה הוא זה שעושה את
ההעברת בעלות, והמקנה רק מגלה דעתו
דניחא ל', או האם קיים מצד המקנה
פעולה של הקנאה (וע"ע להלן כאן ב"לך
חזק וקני").

קרוב (רוב וקרוב)

בענין אם קרוב הוא בגדר בירור או בגדר
גזירת הכתוב של התנהגות במצב של ספק.
שצ"ט סק"א.

קצ"ג סק"ב (קטע "מיהו עיין
בחידושי הגרש"ש"), ר"מ.

דברי הרמ"א שאם מכר לו לאחר ל' ע"י קנין
כסף, והלכו המעות לאיבוד בתוך ל', אינו
קונה, ודברי הסמ"ע דאירי באופן שהלכו
לאיבוד בדרך שאינו חייב באחריותן.
קצ"ב סק"ד.

הסברא שאפילו אם הוא בגדר גזירת הכתוב
של התנהגות, אבל הטעם למה גזרה כן
התורה הרי זה משום המדה פורתא של
רא"י שיש בזה.
שצ"ט סק"א.

בענין למה ברוב וקרוב הולכים אחר הרוב.
שצ"ט סק"א.

המחלוקת בין הקצה"ח והנתיה"מ בענין אם
אמירת לך חזק וקני היא חלק מגוף הקנין
או האם היא רק גילוי דעת מצד המקנה
שהוא מסכים להקנין.
ר"מ.

ראוה מדברת**רבן גמליאל**

בענין אם מה שר"ג אומר שבראוה מדברת
הרי היא נאמנת הרי זה מדין ע"א נאמן
באיסורין או האם זה מדין טענת בעל דין.
של"ט.

המחלוקת בין הקצה"ח והנתיה"מ בענין אם
מועילה שליחות על אמירת לך חזק וקני.
ר"מ.

קנין משיכה

דברי הר"ן שבמשוך פרה זו ולא תקנה אלא
לאחר ל' יום, אם לאחר ל' יום הפרה עדיין

שר"ג מכשיר בהציוור של "ארוס וארוס" רק בכרי ושמא ולא בכרי וברי. של"ט.

בענין טעמו של ר"ג למה היא נאמנת להכשיר אפילו היכא שיש רוב פסולים, (הטעם של בודקת ומזנה, והטעם שע"א נאמן נגד רוב, והטעם של סמוך מיעוטא לחזקה, ועוד סברות). של"ט סק"ב.

דברי רש"י שהיא נאמנת ברוב פסולים משום החזקת כשרות שלה. של"ט סק"ב (קטע אחרון).

דברי הבעל המאור שהיכא שיש רוב כשרים אין צריכים את הטענת ברי שלה אלא סגי בחזקת כשרות. של"ט סק"א.

מכשיר או פוסל בכתה

דרכים שונים בענין טעמו של המכשיר בכתה: א', תרתי דסתרי, ב', חזקת האם מהני לבת, ג', שהיא נאמנת על הבת מדין ע"א נאמן באיסורין, ד', משום שלכל היותר הבת אסורה רק מדרבנן ולכן הקילו להאמין להאם, ה', משום שיש להאם כמה כחות יחד דהיינו הכח של ע"א באיסורין וכן טענת ברי וכן חזקת בודקת ומזנה. רנ"ד סק"א ("קטע א'"), של"ט סק"ד, ש"מ, שמ"א סק"א סק"ב סק"ד.

הביאור שחזקת האם מהני לבת, וכן שחזקת האב מהני להחזיק את הבן בכהונה, כי יש להם חזקה שלא נתקלקל כחם להוליד כשרים. ש"מ, שמ"ה.

בענין טעמו של המכשיר בכתה אפילו ברוב פסולים.

של"ט סק"ג סק"ד (קטע "והנה לפי" וקטע אחרון) סק"ה.

שיטת הרמב"ם שהאם נאמנת להכשיר את הבת אפילו היכא שיש רוב פסולים אבל אינה נאמנת לפסול.

של"ט סק"ד סק"ו, שמ"א סק"א.

עוד בענין חזקת האם מהני לבת. רפ"ג סק"א.

השיטה שמאן דמכשיר בכתה מכשיר רק לקהל אבל לא לכהונה. של"ט סק"ד (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).

רוב

בענין ספק ספיקא מטעם רוב, ע"י בערך ספק ספיקא.

בענין ע"א נגד רוב, ע"י בערך עד אחד - עד אחד נגד רוב וכו'.

בענין רובא וחזקה רובא עדיף, ע"י בערך חזקה - רובא וחזקה.

בענין מיגו נגד רוב, ע"י בערך מיגו - מיגו נגד רוב.

בענין חזקת מרא קמא נגד רוב, ע"י בערך חזקת מרא קמא.

בענין רוב וקרוב הולכים אחר הרוב, ע"י בערך קרוב.

בענין רוב במקום תרי ותרי, ע"י בערך עדות - תרי ותרי.

בירור או גזירת הכתוב של התנהגות במקום ספק

בענין אם רובא דלית' קמן, וכן רובא דאית' קמן, הם בגדר בירורים, או האם הם בגדר גזיה"כ של התנהגות במצב של ספק. ודברי השט"מ בשם הרא"ש שגם כשהולכים אחר הרוב עדיין נחשב ספק.

רפ"ב (קטע ראשון), שכ"ז סק"ה (קטע ראשון וקטע "והנה בהמשנה"), שכ"ח (קטע "והנה הפ"י"), של"ט סק"ד (קטע "והנה לפי"), שצ"ט סק"א (קטע אחרון) סק"ג (קטע "הנה כבר" ולהלן שם).

הסברא שאפילו אם רוב הוא בגדר גזירת הכתוב של התנהגות אבל הטעם למה גזרה כן התורה הרי זה משום המדה הקטנה של הוכחה שיש בזה.

שצ"ט סק"א (קטע "מיהו לכאורה י"ל").

שני דרכים בביאור הצד של בירור: א', שרוב הוא בירור גמור. ב', שיש ברוב רק

מדה מסוימת של בירור, רק שהתורה גזרה שזה נחשב מספיק בירור כדי שנסמוך על מדה זו של בירור (ואין זה כוונת הצד של גזיה"כ של התנהגות כי כוונת הצד ההוא היא שהיכא שיש מדה מסוימת של בירור התורה גזרה שננהוג כמו הרוב אבל אין כוונתה לומר שנסמוך בשכלינו על ראיית הרוב).
שצ"ט סק"ג (קטע "הנה כבר וכו'") ולהלן שם).

בענין שיטת רב שהולכים הממון אחר הרוב. שצ"ד סק"ב (קטע "גם י"ל דהשתא" וקטע אחרון).

קבוע

בענין אם הגדר של כל קבוע כמחצה על מחצה דמי הוא שאע"פ שבאמת יש רוב אבל בכל זאת התורה אמרה לא ללכת אחרי הרוב, או האם הכוונה היא שהתורה אמרה שחשבינן כאילו במציאות אין כאן רוב. שכ"ו.

רבי מאיר חייש למיעוטא

ע"י בענין חיישינן למיעוטא בערך חזקה - רובא וחזקה.

בענין שלפי רבי מאיר חיישינן למיעוטא רק מדרבנן.

שצ"ט סק"ב סק"ג.

שגם ר"מ אינו חושש למיעוטא כשיש גם רוב וגם חזקה דמעיקרא.

שפ"ח (קטע "ועי' בפ"י").

שבו"י

שיטת הרמב"ם ששבו"י אסורה לכהן רק מדרבנן, ושיטת רש"י שהיא אסורה מדאורייתא.

רנ"ז סק"ב.

עוד בענין השיטה שהיא אסורה רק מדרבנן. רפ"ג סק"ג.

בענין למה עד אחד, וכן האב, אינו נאמן לומר על אשה או על בתו שהיא שבו"י.

רנ"ד סק"א, ר"פ.

שבועה

הדרך שמחויב שבועה חייב בעיקרו לשלם,

רק שהתורה גזרה שהוא יכול לפטור את עצמו ע"י שבועה. והדרך שהוא חייב רק שבועה, רק שאם אינו רוצה לישבע הרי זה גופא מחייבתו לשלם.

ר"ע (קטע "והנה ידוע").

בענין הצדדים הנ"ל בנוגע לשבועת ע"א, ע"י בערך עד אחד - בענין מה שע"א מחייב שבועה.

שהיכא שנשבע לעשות דבר מסוים, הרי הוא צריך בעצמו לעשותו ולא מהני לזה שליחות. ר"כ סק"ג.

דברי הפני יהושע שכיון ששבועה היא מילתא דליתה בשליחות, ליתה נמי בתנאי, והא דמהני תנאי אין זה מדין פרשת תנאים אלא מדין שיוור, ולכן לא בעינן משפטי התנאים.

ר"כ סק"ג.

שבת קודש

בענין אם האיסור של טבילת גר בשבת הוא על הגר או על ב"ד.

ר"ל (קטע "ודע" וקטע אחרון)

שודא דדייני

בענין אם שודא דדייני הוא סברת הדיינים או רצון הדיינים.

של"ה.

בענין למה מהני סברת הדיינים, ובענין אם צריכים לצרף לזה שהפקר ב"ד הפקר.

של"ה.

בענין מה שאמר רב נחמן לרב ששת שאינו רשאי לעשות שודא דדייני כי "אנא דיינא, מר לאו דיינא".

של"ה.

שוטה

הדרך שגוסס אינו יכול להקנות כי הוא נעשה שוטה.

שפ"ג.

שויא אנפשי' חתיכה דאיסורא

בענין אם שויה אנפשי' חתיכה דאיסורא מהני מדין נאמנות כמו הודאת בעל דין, או האם מהני משום נדר, או האם מהני משום

שמצד הסברא אמרינן שהוא שיודע שאסור צריך לפרוש.
רע"ח סק"א.

הדרך שהזכרנו שגם אם אין הנאמנות של שויה אנפשי' חד"א, הוא שיודע שאסור צריך לפרוש: שעל זה מהני חזרה גם בלי אמתלא. וכן עוד בענין אם יש על זה חיוב להפרישו.
רע"ח סק"א.

בענין לחזור בו משויה אנפשי' חד"א בלי אמתלא.
ר"ג סק"א (קטע "ובאות ת"ט").

בענין שויה אנפשי' היכא שהוא מאמין לאחריים.
רע"ח.

ביאור טעמו של אביי במה שהוא סובר שאם עד אחד אומר לו זינתה אשתך הרי הוא נאמן (דף ס"ו ע"ב).
רע"ו.

דברי שמואל שאם העד נאמן עליו כבי תרי צריך להוציאה.
רע"ח.

בענין אם הכוונה היא שהוא נאמן עליו בעלמא כבי תרי או האם הכוונה היא שהוא מאמינו בדבר זה כבי תרי.
רע"ח סק"ג.

בענין אם הוא יכול לחזור בו ממה שהוא מאמינו.
רע"ח סק"א (קטע אחרון) סק"ב.

בענין אם טעמו של שמואל הוא משום שמה שהוא מאמינו הרי זה בגדר שויה אנפשי' חתיכה דאיסור.
רע"ח סק"א (קטע "ויש לעיין" וקטע אחרון) סק"ד.

דברי הגמ' בדף ס"ו ע"א שאם אמר לו עד אחד אשתך זינתה, והוא נאמן עליו כבי תרי, הרי הוא צריך לפרוש ממנה, ודברי הרי"ף שהוא צריך להוציאה רק מדיני שמים.
רע"ח סק"א.

בענין אם מהני היכא שהאשה או עד אחד מכחישים את העד שאמרה אשתך זינתה.
רע"ח סק"ד.

בענין אם האומרת טמאה אני לך נאמנת משום שויה אנפשי' חתיכה דאיסורא או משום ע"א נאמן באיסורין.
ר"ג סק"א.

שטרות

כתב ידו של הלוח

בענין אם לכתב ידו של הלוח יש דין של שטר.

רע"ג סק"ה סק"ח סק"ט.

שיטת הרי"ף שהיכא שהוציא המלוה כתב ידו של הלוח יכול הלוח לומר פרוע, ואין אומרים שטרך בידי מאי בעי, והטעמים שנאמרו לשיטתו.
רע"ג סק"ט.

דברי הש"ך שכיון שכתב ידו של הלוח אינו בגדר שטר הרי הוא צריך קיום מן התורה.
רע"ג סק"ט.

דברי הגר"ח והקו"ש ששטרך בידי מאי בעי לא מהני מצד הסברא בתורת ראי' אלא הרי זה חלק מהגזיה"כ של שטר, דגזיה"כ היא שהמלוה יהי' נאמן לומר שהלוח לא פרע כל זמן שהשטר בידו.
רע"ג סק"ט.

בענין אם בשטר שאין בו אחריות (שאינו גובה ממשעבדי) יכול הלוח לומר פרעתי ובכה"ג הטענה של שטרך בידי מאי בעי.
רע"ג סק"ט.

שכר ועונש

בענין אם חיובו הטבעי של אדם הוא לקיים מצות, כמו עבד, וממילא מדינא לא מגיע לו שכר, אלא אם אינו עושה מגיע לו עונש, רק שהקב"ה נותן שכר במתנה, או האם קיום מצות אינו חיובו הטבעי אלא הרי הוא כמו שכיר, ומש"ה מדינא מגיע לו שכר.

רי"ט (קטע "והנה לכאורה" ולהלן שם).

הדרך שלעונש מלקות מספיק שהדבר אסור עליו (ואפילו בגלל שויה אנפשי' חד"א),

אבל לעונש מיתה צריכים נאמנות שמבוררת שבאמת יש כאן המציאות שמחייבת מיתה.
רנ"א סק"ג.

בענין "מלקין על לא טובה השמועה".
ת"ו.

בענין "מלקין על היחוד ואין אוסרין על היחוד".
ת"ט.

בענין אם יותר קל לנו לאסור אשה לכהונה או לבעלה או להלקותה.
ת"ט.

שלום

בענין אין שואלין בשלום אשה.
שי"ד.

שליחות

בענין אם יסוד הדין של שליחות הוא שהשליח נחשב הבעל דבר וכאילו נעשה הוא המשלח, או האם אינו נחשב בעל דבר רק שהמעשה שלו נחשב המעשה של המשלח, או האם אין המעשה נחשב שנעשה ע"י המשלח רק שהמעשה שייך להמשלח.
קצ"ג סק"א (קטע "ברם לכאורה" וקטע "מיהו גם"), קצ"ו סק"א.

בענין שאין השליח חייב לעשות שליחותו דוקא בהמקום שהזכיר המשלח, אלא אמרינן ש"מראה מקום הוא לו": האם כדי לומר שמראה מקום הוא לו צריך המשלח לחשוב להדיא על מקומות אחרים, או האם מספיק בזה שאין לו קפידא.
חלק ההערות דף נ"ט הערה א'.

המחלוקת בין רבי יוחנן ור"ל בדף נ"ט ע"ב בענין היכא שאשה עשתה שליח לקדשה ושוב חזרה בה, והמפרשים שם.
קצ"ו.

בענין מתי חל השם של שליח, האם בשעת המינוי או האם בשעה שהשליח מתחיל לפעול.

קצ"ג סק"א (קטע "מיהו גם לפ"ז").

ביאורים בהמחלוקת שבין הרמב"ם והטור בענין אם היכא שנשתטה המשלח השליחות בטילה מן התורה או לא. ובענין

היכא שהמשלח הוא פיקח רק שנולדה אצלו התנגדות להמעשה האם זה על אותה מדריגה כמו נשתטה המשלח וממילא פליגי הרמב"ם והטור גם בזה, או האם בכה"ג כו"ע סוברים שאין השליחות בטילה א"נ שלכו"ע השליחות שפיר בטילה
קצ"ו סק"א, ר"ג (קטע "והנה עיין").

דברי תוס' בדף נ"ט ע"ב שאי אפשר לעשות ביטול שליחות ע"י שליח.
קצ"ו סק"ג.

דברי הרשב"א בשו"ת ח"ד סי' פ"ד שהיכא שמינה שליח, ואח"כ ביטל אותו, ואח"כ נמלך לבטל את הביטול, אינו יכול לבטל את הביטול, ודברי הקובץ הערות על זה.
קצ"ג סק"ג (קטע "והנה יש להבין").

בענין שהיכא שעשה שליח לתרום את הכרי ושוב תרם הוא עצמו חלק מהכרי הרי זה נחשב ביטול שליחות גם על הטבל שנשאר.
קצ"ז (קטע ראשון).

שהיכא שעשה שליח לתרום, ואח"כ תרם הוא עצמו, ושוב שאל על תרומתו, האם נשאר מיהא שהעובדא שתרם נחשב ביטול שליחות.

קצ"ז (קטע ראשון).

בענין היכא שעשה שליח לקדש לו אשה, ושוב קידש הוא עצמו אשה בדרך של לאחר ל', ואילו השליח קידש בתוך ל', האם העובדא שקידש הבעל הבית בדרך של לאחר ל' חשיב ביטול על השליחות.
קצ"ז (קטע "מיהו עיין בהמקנה").

ביאורים בהמחלוקת שבין הרמב"ם והטור בענין אם היכא שנשתטה המשלח השליחות בטילה מן התורה או לא. ובענין היכא שהמשלח הוא פיקח רק שנולדה אצלו התנגדות להמעשה האם זה על אותה מדריגה כמו נשתטה המשלח וממילא פליגי הרמב"ם והטור גם בזה, או האם בכה"ג כו"ע סוברים שאין השליחות בטילה א"נ שלכו"ע השליחות שפיר בטילה.

קצ"ו, ר"ג (קטע "והנה עיין").

בענין אם הדין האמור באין שליח לדבר

עבירה הוא רק שאין האיסור מתיחס להמשלח, אבל החלות שפיר חלה, או האם גם החלות אינה חלה. שצ"ו סק"ב.

שמות קודש

בענין למי מוסרין שמות ומתי. חלק ההערות דף ע"א הערה ט"ו - כ"ד.

תופס לבעל חוב

בענין המחלוקת שבין רש"י ותוס' אם הוא יכול לתפוס כשחב לאחריני היכא שהמלוה עצמו שלח לתפוס, ורק כשהוא תופס מעצמו בשביל המלוה אינו יכול. רע"ב סק"ב.

תורה

בענין תלמיד חכם ונשיא מי עדיף, ע"י בערך תלמיד חכם.

בענין אם מותר לאדם להקדיש את עצמו ללימוד תורה גרידא ולסמוך שהקב"ה ימציא לו את פרנסתו. תי"א.

תלמיד חכם

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאע"פ שרוב שמחל על כבודו כבודו מחול אבל על בזיונות אינו יכול למחול.

שי"א בההערה.

שתלמיד חכם חייב לכבד את הנשיא. שי"א (קטע "גם י"ל").

תנאי

דיני פעולת תנאי

שתנאי הוא רק כגון הרי את מגורשת על מנת שתתני לי מאתים זוז אשר בכה"ג המעשה הוא דבר אחד והתנאי הוא דבר אחר, אבל היכא שהוא עושה הגבלה באותו דבר ממש, כגון היכא שהשביע את שלוחו לקדש בשבילו אשה ואח"כ הגביל את אותו מעשה ואמר רק אם תרצה (כמו באליעזר

ורבקה) אבל אל תקחנה בעל כרחך, א"כ אין זה תנאי אלא שיור. ר"ב סק"ג.

בענין אם בתנאים החלות חלה עכשיו, רק שאם אינו מקיים את התנאי הרי היא מתבטלת למפרע, או האם רק לאחר שהוא מקיים את התנאי חלה החלות למפרע. ר' סק"א סק"ג סק"ד, ר"ב, רי"א (קטע "ועוד דהנה"), רט"ז (קטע אחרון).

לפי הצד הראשון הנ"ל האם הכוונה היא שהיכא שעבר על התנאי איגלאי שהחלות מעולם לא חלה רק שלא ידענו מזה, או האם הוי בגדר עקירה למפרע. ר"ב, רט"ז (קטע אחרון).

בענין היכא שהתנה על מנת שיעשה דבר פלוני עד י"ב חודש, ומת בתוך י"ב חודש, האם בכל זאת צריכים שיעברו י"ב חודש כדי שיתבטל התנאי בפועל. ר"ב.

תנאי כפול

בענין אם הטעם להצריך תנאי כפול ולא אמרינן מכלל הן אתה שומע לאו הרי זה כי אם לא כפל אמרינן שלא נתכוין באמת אלא נתכוין רק להפליג בדברים. רי"ז, ר"ב סק"א (קטע "ועכ"פ"), רכ"א, רכ"א*.

השיטה שבגיטין וקידושין אין צריכים משפטי התנאים. רכ"א* (קטע "וע"ע בשיטה שלא נודעה למי").

השיטה שדוקא בגיטין וקידושין צריכים משפטי התנאים. רכ"א* (קטע "וע"ע בשיטה שלא נודעה למי").

השיטה שצריכים משפטי התנאים רק באיסור ולא בממון. רכ"א* (קטע "וע"ע בשיטה שלא נודעה למי").

השיטה ששכיב מרע אינו צריך לכפול. רכ"א סק"ב.

השיטה שהממנה שליח ומטיל תנאי בהדבר
ששלח אותו לעשות אינו צריך לכפול.
רכ"א סק"ב.

דברי הר"ן בנדרים שהיכא שהזכיר את צד
הלאו (לא אוכל לך), גם לפי רבי מאיר אמרינן
מכלל הן אתה שומע לאו (דהיינו שאם אמר
לא חולין לא אוכל לך, מפרשים לא חולין
יהא אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך).
רכ"א * (קטע "וראיתי מוכיחים").

תנאי קודם למעשה

הסברא למה להצריך תנאי קודם למעשה.
רי"ז סק"ב, רי"ח (קטע "והנה
בנוגע"), ר"כ סק"א (קטע "והנה
יש לומר") סק"ב.

בענין אם צריכים תנאי קודם למעשה בצד
ההן, או בצד הלאו, או בשניהם.
רי"ז סק"ב, ר"כ סק"א, רכ"א סק"א.
בענין היכא שאמר את המעשה ושוב את
התנאי ושוב את המעשה.
ר"כ סק"ב.

הן קודם ללאו

סברת המהרי"ט למה צריכים הן קודם ללאו.
ר"ז (קטע "ויש לבאר").

סברת הר"ן למה צריכים הן קודם ללאו.
רי"ז סק"א סק"ב, ר"כ סק"ב,
רכ"א סק"א, רכ"ב, רכ"ג.

שני ביאורים בכוונת הר"ן, ונפ"מ היכא
שיש סיבה צדדית למה הזכיר את צד הלאו
לפני צד ההן.
רכ"ג.

בענין היכא שאמר לאו והן ולא.
ר"כ סק"ב.

בענין אם החלק של התנאי צריך להיות
בנוסח של הן קודם ללאו, או האם החלק
של המעשה צריך להיות בנוסח של הן
קודם ללאו. ומצינו בסוטה שהכהן אומר
לה בתחילה "אם לא שטית", דהיינו צד
הלאו של התנאי, ושוב מסיים ב"הנקי",
דהיינו צד ההן של המעשה.
ר"ז, רכ"ב.

בענין אם לפי רבנן שסוברים שאין צריכים

לכפול בפה, שפיר צריכים מיהא הן קודם
ללאו, ושבאמת גם היכא שלא כפל, אלא
הזכיר רק את צד ההן, א"כ ע"י שמכלל הן
אתה שומע לאו יש לנו גם כפלות וגם הן
קודם ללאו, אבל אם הזכיר רק את צד
הלאו, לא מהני, כי בכה"ג ע"י שמכלל לאו
אתה שומע הן יש לנו לאו קודם להן, או
האם חכמים סוברים שבאמת אין צריכים
לא כפלות ולא הן קודם ללאו.
ר"ז, רי"ז.

עוד בענין משפטי תנאים

שמילתא בלית' בשליחות (כגון שבועה
שאי אפשר לקיים שבועה ע"י שליח), לית'
בתנאי.

ר"כ סק"ג (קטע "ועי' בפ"י").

השיטה שבגיטין וקידושין אין צריכים
משפטי התנאים.

רכ"א * (קטע "וע"ע בשיטה שלא
נודעה למי").

השיטה שדוקא בגיטין וקידושין צריכים
משפטי התנאים.

רכ"א * (קטע "וע"ע בשיטה שלא
נודעה למי").

השיטה שצריכים משפטי התנאים רק
באיסור ולא בממון.

רכ"א * (קטע "וע"ע בשיטה שלא
נודעה למי").

ספיקת המל"מ אם בתנאי על העבר צריכים
משפטי התנאים.

רכ"א סק"א (דברי האב"מ בענין זה).

דברי הראב"ד שאין צריכים משפטי
התנאים היכא שאין עשיית מעשה בשעה
שהוא מטיל את התנאי, וכגון כשהוא מצוה
שיתנו ד' מאות זוז לפלוני על מנת שיקדש
את בתו.

רכ"א סק"ב.

מתנה על מה שכתוב בתורה

קושיית הראשונים איך שייך לומר שבמתנה
על מה שכתוב בתורה התנאי בטל והמעשה
קיים, הלא סוף סוף אינו רוצה את המעשה
בלי קיום התנאי, ותירוציהם.

רי"ח (קטע "וע"ע בתוס' בכתובות").

דיני "מעכשיו"

שיטת הרמב"ם שהיכא שאמר מעכשיו, או על מנת דהוי כאומר מעכשיו, אין צריכים משפטי התנאים.
 רכ"א* (קטע) "מיהו מצד שני" ולהלן (שם).

בענין מאיזה לשון משתמע יותר שהכוונה היא ל"מעכשיו", הלשון של "על מנת" (כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי) או הלשון של "מהיום ולאחר מיתה".
 ר"ח.

דברי הרשב"א שהיכא שקידש מעכשיו ולאחר ל' אינו יכול לגרש עד אחר ל'.
 ר"א.

"על מנת שאתן לך מאתים זוז רב הונא אמר והוא יתן" (כלומר שכשיתן הרי הקידושין חלין למפרע מעכשיו כי ס"ל שהאומר על מנת כאומר מעכשיו דמי), "רב יהודה אמר לכשיתן" (כלומר דחלין רק משעה שהוא נותן ואילך כי ס"ל שלאו כאומר מעכשיו דמי).
 ר"ז - ר"ח*.

בענין אם רב יהודה סובר כן בתורת ודאי או רק מספק.
 ר"ח.

הדרך שבתנאי שהקיום הוא על ידי שוא"ת מודה רב יהודה שכוונתו היא למעכשיו.
 ר"ח*.

סתירה בדברי רש"י בענין היכא שאמר מעכשיו ולאחר שלשים, האם הוא יכול לחזור בו מן החלות עד שלשים יום, וכן אם מת קודם שלשים יום האם החלות מתבטלת.
 ר' סק"ב.

שמלשון רש"י מבואר שהכוונה במעכשיו היא שיחול מעכשיו בתנאי שלא יחזור בו עד שלשים, מיהו יש גם לומר שאין זה בגדר תנאי אלא הרי זה בגדר פסיקת זמן דהיינו שלאחר שלשים יחול למפרע.
 ר' סק"א סק"ג.

מי צריך להוכיח שקיים או ביטול את התנאי

בענין מי צריך להוכיח את קיום או ביטול התנאי.
 ר"א.

בענין הנ"ל דהיינו היכא שהטיל תנאי האם מותר כבר לעשות מעשה ולסמוך שיתקיים התנאי.
 ר' סק"ד.

שאם אמר על מנת שיאמר אבא הן, מתי שיאמר הן הרי היא מקודשת, אפילו אם אמר בתחילה לאו. ואם מת הבן הרי היא צריכה חליצה אפילו אמר האב לאו, שמא יחזור ויאמר הן.
 ר"א (קטע אחרון), רמ"ד.

דברי הרשב"א בגיטין דף ע"ו בד"ה והרב בעל העיטור וכו' בשם הבעל העיטור שאם גירש על תנאי הרי הוא יכול להתחרט מהגירושוין כל זמן שלא נתקיים התנאי.
 ר' סק"ג.

מה נחשב ביטול התנאי

בענין היכא שאמר שאין בדעתו לקיים את התנאי, האם זה נקרא שביטל את התנאי.
 ר"א (קטע אחרון).

מחילת התנאי

בענין אם האדם שהתנאי הוא לטובתו יכול למחול על קיום התנאי.
 ר"ב.

דינים שונים

בענין היכא שאמר מעכשיו ולאחר ל': האם נתכוין שיתבטל היכא שיחזור בו אבל לא היכא שימות, או האם כוונתו היא שיתבטל אם ימות אבל לא נתכוין שיוכל לחזור בו, או האם כוונתו היא לשניהם, דהיינו גם שיוכל לחזור בו, וגם שאם ימות יתבטל.
 ר' סק"ב.

דברי הרמב"ם שאין כותבין תנאי בגט, וכן אין מזכירין תנאי לפני כתיבת הגט, כי בהני גווני אין הגט נחשב ספר כריתות.
 ר"א (קטע "ושוב הסיק").

בענין "על מנת שלא תשתי יין ושלא תלכי

לבית אביך לעולם אינה מגורשת, כל שלשים יום הרי זו מגורשת". ר"ח*.

תנאים ואמוראים

בענין אם רבי מאיר הוא רבי נהוראי. תי"א ("ג").

תרומות ומעשרות

מירוח

דברי הר"ש והתוס' רי"ד שחיוב לתרום יש רק משעת מירוח רק שיש ריבוי שהתרומה חל משעה שנתלש. רכ"ה.

השיטה שדגנך משמע לאחר מירוח, רק שיש ריבוי שחל תרו"מ גם לפני מירוח, אבל חיוב להפריש ליכא עד מירוח. רכ"ה.

מחובר

בענין אם הא שגם החלק של התרומה צריך להיות תלוש ולא מחובר הרי זה כי לא גרע מיתר הכרי שהרי הוא צריך להתיר גם את עצמו, ותרומה אינה יכולה להתיר מחובר, או האם חוץ מזה נאמר גם דין עצמי בתרומה שהיא צריכה להיות תלוש. רכ"ז (קטע "א").

שלפי הצד השני הנ"ל שנאמר דין עצמי בתרומה שהיא צריכה להיות תלוש, יש לחלק בין הדין של תלוש ומחובר שנאמר בהכרי לבין הדין של תלוש ומחובר שנאמר בהתרומה, והיינו שבנוגע להכרי נאמר שאם הכרי הוא מחובר הרי זה נקרא שעוד לא הגיע לעונת הפרשה, אבל בנוגע להתרומה לא נאמר שהפירות עדיין אינם ראויים להיות תרומה אלא נאמר שאם הוא מחובר הרי זה בגדר דבר הפוסל. רכ"ז (קטע "ומעתה").

קנין כספו

הדרך שהיכא שהיא מקודשת ממ"נ לאחד משני כהנים, אינה אוכלת תרומה כי צריכים שיהי' מבורר בזכות מי היא אוכלת. קפ"ד (קטע "ועי' בפ"י").

בת כהן

בענין אם בת כהן בבית אבי' אוכלת מכח אבי' או מכח שהיא עצמה כהנת. קפ"ד (קטע "גם יש ליישב" ולהלן שם).

בענין אם בת כהן בבית בעלה כהן אוכלת מכח בעלה, או מכח היותה כהנת (או בת כהן) דכיון שלא נישאה לישראל לא נפסלה מלאכול.

קפ"ד (קטע אחרון).

גמרות ומפרשים במס' קידושין שנזכרים שלא במקומם

י"ט ע"א, תד"ה אומר.
חלק ההערות דף ס"ד הערה מ"ט.

כ"ג ע"ב, אין קנין לעבד בלא רבו.
חלק ההערות דף ס"ב הערה כ"ו
והערה נ"ד.

כ"ט ע"א, וללמדו אומנות.
תי"א (קטע ראשון ולהלן שם),
חלק ההערות דף פ"ב הערה י"ג.

ל"ד ע"א, תד"ה מעקה ("הקשה הר"ר
מארץ ישראל וכו').

שע"ד (קטע "והנה שיטת").

ל"ט ע"א, ר"ן ד"ה גרסי' בגמ' (דף ט"ו
ע"ב בדפי הרי"ף).

רמ"ד סק"ג (קטע "שו"ר בתוס'"),
שכ"ז סק"ג, של"ט סק"ד (קטע
"מיהו צ"ע").

מ"א ע"א, אסור לאדם שיקדש את בתו
כשהיא קטנה עד שתגדל ותאמר בפלוני אני
רוצה.

חלק ההערות דף ס"ד הערה נ'.

מ"ג ע"ב, אמר ר"ל כמחלוקת בגירושין כך
מחלוקת לקידושין.

קצ"ד סק"ג (קטע אחרון), רס"ט
בהערה, שפ"ו (קטע "והנה יש
לומר").

מ"ג ע"ב, ריטב"א שסובר כתוס' שעד
הצריך שבועה לא מהני.

רנ"ז סק"ג (קטע ראשון).

מ"ד ע"ב, צריכה גט שמא נתרצה האב
בקידושין.

שפ"ו (קטע "ועוד דלפי"), שצ"ג.

מ"ה ע"ב, רא"ש סי' ח' (על נתקדשה לדעת
אבי' והלך אבי' למדינת הים ועמדה וניסת
- ראי' מדבריו שרוב לא מהני נגד חזקת
מרא קמא).

שצ"ד סק"ב בהערה.

ב' ע"א, תד"ה וכתוב.

חלק ההערות דף ס"ז הערה ל"א.

ד' ע"ב, תד"ה ובעלה וכו'.

חלק ההערות דף ס"ז הערה ל"א,
דף ע"ח הערה כ'.

ה' ע"א, על מנת שלא תשתי יין על מנת
שלא תלכי לבית אביך לעולם וכו', כל
שלשים יום וכו'.
ר"ח*.

ה' ע"א, רש"י הרי זה כריתות.
ר"ח*.

ה' ע"ב, הכא במאי עסקינן דאמר לי.
קפ"ו סק"ב.

ה' ע"ב, אמר הוא.

רס"ה סק"א (קטע ראשון).

ה' ע"ב, ר"ן ד"ה תנו רבנן בכסף כיצד (דף
א' ע"ב בדפי הרי"ף).

רי"א (קטע "וכעין").

ו' ע"א, ר"ן סד"ה גרסינן (הראשון).

קפ"ו סק"א (קטע "מיהו מלשון").

ח' ע"א, מיתיבי התקדשי לי במנה והי'
מונה והולך ורצה אחד מהן לחזור אפילו
בדינר האחרון הרשות בידו (ראיית
הרשב"א מכאן שאומר על מנת אינו יכול
לבטל את עשיית התנאי).
ר' סק"ג.

ח' ע"א, תד"ה רב כהנא.

שנ"ח (קטע אחרון), חלק ההערות דף
ס"ו הערה נ"ו, דף ע"ד הערה נ"ד.

ח' ע"א, שיטה שלא נודעה למי ד"ה לא
אמרן.

רכ"א* (קטע "וע"ע בשיטה").

י"ב ע"ב, שמא שוה פרוטה במדי.

שפ"ט (קטע "והנה הש"ש").

מ"ה ע"ב, תוס' רי"ד ד"ה המפריש.
רכ"ה.

מ"ו ע"ב, תוס' רי"ד (כמו שביאר דבריו
המצפה איתן בדרך ס"ב) שחייב לתרום יש
רק משעת מירווח רק שיש ריבוי שהתרומה
חל משעה שנתלש.
רכ"ה.

מ"ח ע"א, תוס' רי"ד בענין המקדש בדמי
שכירות שהוא חייב.

חלק ההערות דף ס"ג הערה כ"ח.

מ"ט ע"ב, על מנת שאני כהן וכו'.

חלק ההערות דף ס"ב הערה כ"ג.

מ"ט ע"ב, תד"ה דברים (בשם הרשב"ם).
רכ"א* (קטע "וע"ע בשיטה").

מ"ט ע"ב, ר"ן ד"ה ההוא גברא (השני, קרוב
לסופו סופו) (בביאור למה בעינין תנאי כפול).
רי"ז סק"ג, רכ"א* (קטע אחרון).

נ"א ע"א, רש"י כולן אסורות.

רס"ו (קטע "וע"י ברש"י" וקטע
"ועיין בראשונים" וקטע אחרון).

נ"א ע"א, תד"ה קידושין.

ר"ה סק"ב.

נ"א ע"ב, רש"י ד"ה המקדש את בתו סתם.
רס"ה סק"א (קטע ראשון).

נ"א ע"ב רש"י ד"ה כולן אסורות.

חלק ההערות דף ס"ד הערה נ"ד.

נ"א ע"ב, רש"י ד"ה דלא מחית איניש
נפשי לספיקא.

חלק ההערות דף ס"ד הערה נ"ג.

נ"א ע"ב, ר"ן ד"ה וגרסי' בגמ' ת"ש
המקדש את בתו סתם וכו'.

רס"ה סק"ג בההערה, חלק ההערות
דף ס"ד נ"ב.

נ"א ע"ב, רא"ש סי' כ"ה.

רס"ו (קטע אחרון).

נ"א ע"ב, ריטב"א בענין מקדש בתו קטנה.
חלק ההערות דף ס"ד הערה נ'.

נ"א ע"ב, פ"י ד"ה לכך נראה.

רס"ה סק"א בההערה.

נ"א ע"ב, פ"י על רש"י הרי כולכם.

רס"ה סק"א בההערה.

נ"א ע"ב, דברי הר"ן על המקדש בתו סתם
ויש ולו בוגרת.

רס"ו בההערה.

נ"ב ע"א, תד"ה והלכתא.

רס"ה סק"ב, חלק ההערות דס"ד
הערה מ'.

נ"ד ע"א, ומשנתינו בכתנות כהונה שלא
בלו הואיל וניתנו ליהנות בהן לפי שלא
ניתנה תורה למלאכי השרת.

חלק ההערות דף ס"ו הערה כ"ט.

נ"ד ע"ב, הבא על אחת מכל עריות שבתורה
או פסולות כגון אלמנה לכהן גדול וכו'.

ר"פ סק"ה (קטע "וע"י עוד במחנה
אפרים").

נ"ד ע"ב, ריטב"א ד"ה הכא במאי עסקינן.
רל"ז סק"א (קטע "ובאמת").

נ"ד ע"ב, תוס' רי"ד ורשב"א שם על הנ"ל.
רל"ח סק"ז (קטע "ובאמת").

נ"ט ע"א, רש"י ד"ה נקרא רשע.

קפ"ג (קטע "ומעתה").

נ"ט ע"א, רא"ש סי' ג' (שמודה ר"ל
שהאיש שפיר יכול לחזור בו).
רמ"ד.

נ"ט ע"ב, רש"י אבל הכא.

קצ"ה (קטע אחרון).

נ"ט ע"ב, חי' הרמב"ן ד"ה ע"ב קשיא וכו'.
קצ"ד סק"ב בההערה.

ס' ע"א, אמר רבי יוחנן אפילו מאה תופסין
בו.

חלק ההערות דף ס"ג הערה י"ז.

ס' ע"א, רב הונא אמר והוא יתן.

קצ"ב סק"ד (קטע "וז"ל רעק"א").

ס' ע"א, הגהות פורת יוסף בסוף המסכתא
ד"ה גמרא ובא וכו'.

קצ"ז (קטע אחרון).

ס' ע"ב, רש"י ד"ה לא נחלקו.

ר"ח (בסופו).

ס' ע"ב, תד"ה איכא.

קצ"ב סק"ד (קטע "וע"י בתוס'").

ס"א ע"א, רש"י ד"ה כתנאי.

רי"ג סק"א, רי"ז סק"ב, ר"ב סק"א.

ס"א ע"א, רש"י ד"ה אמר לך רבי מאיר.
רי"ג סק"א.

ס"א ע"ב, רש"י ד"ה כל היכא.
רי"ג סק"א.

ס"ב ע"א, רש"י ד"ה ונתלשו.
רמ"א סק"ב.

ס"ב ע"א, לאחר שימות בעליך.
קצ"ד סק"א בההערה.

ס"ב ע"א, רש"י ד"ה ונתלשו מהו.
רכ"ו (בתחילתו), רמ"א סק"ב.

ס"ב ע"א, תד"ה בשלמא.
ר"כ סק"א (קטע "ועיין במקנה"
וקטע "ועיני עוד במל"מ").

ס"ב ע"א, ר"ן בשם הרשב"א בענין האומר
לחבירו שדה זו שאני מוכח לך לכשאקנה
ממך תיקדש מי לא קדשה.
קצ"ד סק"א בההערה.

ס"ב ע"ב, רש"י ד"ה דלמא כי היכי.
רכ"ו (בתחילתו), רמ"א סק"ב.

ס"ב ע"ב, רש"י ד"ה לא.
רכ"ו (בתחילתו), רמ"א סק"ב.

ס"ב ע"ב, תד"ה ואמר רבי חנינא.
רכ"ו (קטע "ולפי רש"י").

ס"ב ע"ב, רשב"א סד"ה והא דאמר אביי וכו'
(שרב אושעיא חולק על הגמ' בדף נ"ט ע"א
דאיתא שם שדה זו שאני מוכר לך וכו', ודברי
הר"ן שהיא דכתובות דבר מוסכם הוא).
קצ"ד סק"א בההערה.

ס"ג ע"ב, פ"י ד"ה גמרא אמר רב נחמן
(שע"א נאמן נגד חזקה דאיתרע).
רנ"ח סק"ה, רע"ה* סק"א
בההערה.

ס"ד ע"א, נשביית ופדית' וכו' אינו נאמן.
ר"פ סק"ב (קטע "ושוב הקשה").

ס"ד ע"א, רבי סימאי אומר וכו'.
חלק ההערות דף ס"ו הערה נ"ז.

ס"ד ע"א, ועוד אילו האי האי דלא ניחא
בגוה מי מצי מקדש ניהל' בעל כרחי'.
רס"ט.

ס"ד ע"א, רש"י ד"ה יש לי אחים.
רס"א סק"ב (קטע אחרון), רס"ב,
רס"ד (קטע "והנה רש"י").

ס"ד ע"א, רש"י ד"ה דלא מוחזק לך.
רס"א סק"ב (קטע "ובסי' קנ"ז"
וקטע אחרון), רס"ב, רס"ד (קטע
"והנה עיין ברש"י").

ס"ד ע"א, רש"י ד"ה אמר יש לי אחים.
רס"א סק"ב (קטע אחרון), רס"ב.

ס"ד ע"א, ר"ן על המשנה ד"ה וכי אמרינן
וכו' (דף כ"ז ע"ב בדפי הרי"ף).
רס"ג סק"ב (קטע אחרון).

ס"ד ע"א, ר"ן ד"ה גרסי' בגמ' (דף כ"ח
ע"א בדפי הרי"ף בענין מיגו לחצי טענה).
רנ"ט סק"א (קטע "ועוד דעיין").

ס"ד ע"א, ע"י ד"ה בשעת קידושין וכו'.
חלק ההערות דף ס"ב הערה כ"ד.

ס"ד ע"ב, תיו"ט על המשנה של מי שיש
לו שתי כתי בנות.
רמ"ה סק"ג.

ס"ה ע"א, ס"ד מדאורייתא הימני' רחמנא
לאב מדרבנן הימנוה לדידה וכו'.
חלק ההערות דף ס"ד הערה י"ב
(והערה י"ג).

ס"ה ע"ב, הכא קא חייב לאחריני (שלא
מהני הודאת בעל דין על קידושין).
ר"ע בההערה הראשונה ובההערה
השני'.

ס"ה ע"ב, תד"ה נטמאו.
רע"ד סק"ג, של"ב (קטע "ברם
דרך זה"), חלק ההערות דף ס"ו
הערה מ"ה.

ס"ה ע"ב, מהרש"א על תד"ה נטמאו.
חלק ההערות דף ס"ד הערה י"ג.

ס"ו ע"א, אשתך זינתה בעד אחד ושותק
מהו אביי אמר נאמן.
רס"ב בההערה.

ס"ו ע"א, אלא בעד אחד וכו'.
רנ"ד סק"א (קטע "וכעין דברים אלו"
וקטע "מיהו עי' בקצה"ח"), סק"ג.

ס"ח ע"א, רש"י ד"ה בעל כרחך.
 רצ"ב סק"א (קטע "מיהו באמת").

ס"ח ע"א, תד"ה לחומרא.
 רצ"ב סק"ד.

ס"ח ע"ב, רש"י ד"ה פסול מיקרי.
 רצ"א.

ס"ח ע"ב תוס' ד"ה אמר קרא.
 חלק ההערות דף ע"ה הערה מ"ד.

ס"ט ע"א, רש"י ד"ה נתיני.
 חלק ההערות דף ע"ד הערה נ"ג.

ס"ט ע"א, מאירי ד"ה ואחר כך.
 שמ"ב.

ס"ט ע"ב, כל ארצות עיסה לארץ ישראל וכו'.
 חלק ההערות דף ע"א הערה י"ג.

ע' ע"א, אכריו עלי דעבדא הוא.
 שי"ט (קטע ראשון).

ע' ע"א, רש"י ד"ה אין משתמשין באשה.
 חלק ההערות דף פ"ב הערה א'.

ע' ע"ב, אי שתיקו שתיקו ואי לא מגלינא
 עלייכו.
 שי"ט (קטע "והנה לעיל").

ע"א ע"ב, אמר ר' יהושע בן לוי אם ראת
 שתי משפחות המתגרות זו בזו וכו'.
 שי"ט (קטע ראשון).

ע"א ע"ב, בבל בריאה וכו' מדי חולה וכו'.
 שכ"א.

ע"ב ע"ב, ר"ן ד"ה גר נושא ממזרת (ופ"י
 שם).
 רפ"ז סק"א (קטע ראשון).

ע"ג ע"א, אמר רבא דבר תורה וכו'.
 שמ"ו (קטע אחרון) (וקושיית
 הראשונים למה הוי רק מחצה על
 מחצה), שמ"ז (קטע "ומעתה").

ע"ג ע"א, מאי אמרת דילמא אזלה איהי
 לגבייהו הוה ל' קבוע וכו'.
 חלק ההערות דף ע"ה הערה י"ג.

ע"ג ע"א, אלא מעשה עשו ביוחסין.
 חלק ההערות דף ע"ד הערה ל"ה*
 והערה נ"ג.

ע"ג ע"א, רש"י ד"ה ואיבעית אימא.
 שכ"ז סק"ז.

ס"ו ע"א, רש"י ד"ה וצריכא.
 רע"ד סק"א (קטע ראשון). חלק
 ההערות דף ס"ה הערה ל"א.

ס"ו ע"א, תד"ה רבא אמר.
 רע"ד סק"ב סק"ג.

ס"ו ע"א, תד"ה מאי חזית.
 ש"מ.

ס"ו ע"א, רש"ש על תד"ה רבא אמר.
 רע"ד סק"ב.

ס"ו ע"א, תוס' רי"ד ד"ה איבעיא להו וכו'
 שלהעיד על אשה שהיא גרושה או שנשבת
 הוא דבר שבערוה.
 רנ"ד סק"א (קטע "ד'"), רנ"ח
 סק"ב, של"ט סק"ד (קטע "מיהו
 צ"ע"), שפ"ב (קטע אחרון).

ס"ו ע"א, פ"י בתחילת הדף שכתב שנהי
 שאין מחייבים אותו להביא, אבל היכא
 שכבר הביא הקרבן להעזרה והרי הוא ביד
 הכהנים לא מהני חזרתו אלא מקריבים אותו.
 רע"ד סק"ד. חלק ההערות דף ס"ה
 הערה ל'.

ס"ו ע"ב, וכל מקום שיש קידושין ויש
 עבירה הולד הולך אחר הפגום.
 רפ"ח סק"א (קטע "וע"ע
 באב"מ"), חלק ההערות דף ע"ב
 הערה י"ג.

ס"ז ע"ב, תאמר באשת איש שיש לה היתר
 בחיי אוסרן אלא א"ר יונה וכו' (מה
 שמבואר שגם איסור אשת איש הוא בכלל
 הקישא דר' יונה).
 ר"ה סק"א.

ס"ז ע"א, רש"י ד"ה בנה שלישי.
 רפ"ח סק"ב.

ס"ז ע"א, רש"י ד"ה ולרב דימי.
 חלק ההערות דף ע"ח הערה ל"ב.

ס"ז ע"ב, תד"ה מנא נמי מילי.
 רצ"ז סק"ב.

ס"ז ע"ב, חזו"א בחלק אה"ע סי' קמ"ח על
 דף ס"ז (בענין למה אין קידושין תופסין
 באשת איש).
 רצ"ו.

ע"ג ע"א, רש"י ד"ה לינשא לפסולין.
חלק ההערות דף ע"ב הערה י"ד.

ע"ג ע"א, ריטב"א ד"ה אמר רבא דבר תורה
(הראשון).
שמ"ב (קטע "מיהו עי' בהמקנה").

ע"ג ע"ב, והאמר רבי יוחנן אין ערער פחות
משנים.
חלק ההערות דף ע"ו הערה ל"א.

ע"ג ע"ב, רשב"א ד"ה כל שנאסף.
רנ"ד סק"א (קטע "א"), ר"פ
סק"ב (קטע "והנה יש להעיר"),
שכ"ז סק"ה (קטע "מיהו עיין
ברשב"א"), של"ט סק"ג, שמ"א
(קטע "ומדברי").

דף ע"ג ע"ב, פ"י ד"ה ע"ב גמרא וכו'.
שמ"א סק"ב.

ע"ד ע"א, אבל אין בעלי דינים עומדים
לפניו אינו נאמן.
רמ"ה סק"ד (קטע "מיהו עיין").

ע"ד ע"א, ח"י לאלתר (ור"ן ופ"י על זה).
שפ"א, חלק ההערות דף ע"ח
הערה נ"ד.

ע"ד ע"א, תד"ה כשם.
רנ"ד סק"א בההערה, רס"ב, חלק
ההערות ע"ח הערה נ"ז והערה ס"ה.

ע"ה ע"א, ושניהם לא למדוה אלא מכהן
גדול באלמנה וכו'.
שס"ב סק"א.

ע"ה ע"א, רש"י ד"ה מכהן גדול באלמנה.
חלק ההערות דף ע"ז י"ג.

ע"ה ע"א, תוס' הרא"ש ד"ה גמרא ושניהם
וכו'.
שס"ב סק"א.

ע"ה ע"א, שיטה שלא נודעה למי ד"ה מאי
לאו.
שמ"ב (קטע "וכן כתב").

ע"ה ע"ב, תד"ה ורבי.
שמ"ט (קטע אחרון).

ע"ז ע"א, רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת
חלל זכר.
רפ"ז סק"א (קטע ראשון).

ע"ז ע"א, רבי אליעזר בן יעקב אומר וכו'
רק יוסי אומר וכו'.
רפ"ז סק"א בההערה.

ע"ז ע"א, רש"י ד"ה ר' אליעזר בן יעקב
אומר וכו'.
ש"פ.

ע"ז ע"א, רש"י ד"ה והרי אלמנה.
שע"ב (קטע "ועיין בשער המלך"
וקטע "ועיין ברש"י").

ע"ז ע"א, רש"י ד"ה היא עצמה.
שמ"ג (קטע "ונראה"), שס"ז (קטע
מיהו יש לעיין").

ע"ז ע"ב, אין חללה אלא מאיסור כהונה.
שס"ב סק"ב (קטע "והמהרש"א").

ע"ז ע"ב, רש"י ד"ה כשם שחלוקה.
שע"ב (קטע "והנה רש"י").

ע"ז ע"א, רש"י ד"ה כך חלוקה אלמנה.
שע"ב (קטע "והנה רש"י").

ע"ח ע"א, ומודה רבא בכהן גדול באלמנה
שאם בעל ולא קידש שלוקה ולא יחלל
זרעו בעמיו אמר רחמנא והרי חילל (אבל
משום לא יקח אינו לוקה בלא קידושין).
חלק ההערות דף ע"ז הערה ל"ו.

ע"ח ע"א, ישראל שנשא גיורת בתו כשירה
לכהונה (הילפותא לזה).
חלק ההערות דף ע"ד הערה נ"א.

ע"ח ע"א, רש"י ד"ה כ"ג באלמנה.
שע"ג סק"ב.

ע"ח ע"א, רש"י ד"ה לא יקח.
שע"ו סק"א.

ע"ח ע"א, רש"י ד"ה משום לא יחלל.
שע"ג סק"ב.

ע"ח ע"א, רש"י ד"ה ומודה אביי.
שע"ה.

ע"ח ע"א, רש"י ד"ה ה"ג דרך ליקוחין.
שע"ה.

ע"ח ע"א, רמב"ן ד"ה הא דתנן.
חלק ההערות דף ע"ז הערה ב'.

ע"ח ע"א, תוס' הרא"ש ד"ה ור' יהודה.
חלק ההערות דף ע"ז הערה ב'.

ע"ח ע"ב, הלכה כרבי יוסי.
רפ"ז סק"א בההערה.

ע"ח ע"ב, ולא מיבעיא היכא דאית חזקה
דכשרות וכו'.
ר"פ (קטע "מיהו עי' גם" ולהלן
(שם).

ע"ח ע"ב, רש"י ד"ה אינו נאמן, ור"ן ופ"י
שם.
רנ"ד סק"א (קטע "א"), ר"פ סק"ב
(קטע "והנה יש להעיר") סק"ו.

ע"ח ע"ב, שלטי הגבורים אות א'.
של"ז.

ע"ח ע"ב, שלטי הגבורים להלן שם בשם
ריא"ז שאב נאמן לומר על בנו שהוא בן
י"ג מדין יכיר.
רנ"ג (קטע "והנה עיין"), רנ"ד
סק"ג.

ע"ח ע"ב, רש"ש על רש"י ד"ה אינו נאמן.
רנ"ד בההערה.

ע"ט ע"א, שניהם נותנים לה גט, דברי חי'
המהרי"ט שם.
חלק ההערות דף ס"ג הערה מ"ד,
והערה מ"ה, והערה מ"ו.

ע"ט ע"ב, צריך להביא ראיה על האשה ועל
הבנים.
שנ"ט.

פ' ע"א, מלקין על החזקות, סוקלין ושורפין
על החזקות.
רנ"א סק"א (קטע "ועי' בש"ש"
ולהלן שם), ר"ס סק"ג.

פ' ע"א, הוחזקה נדה בשכינותי בעלה
לוקה עלי' משום נדה.
רנ"א סק"א (קטע "ועי' בש"ש"
ולהלן שם).

פ' ע"א, תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק
בידו וכו' רוב תינוקות מטפחין באשפה וכו'
ועיסה בחזקת טהרה עומדת וכו'.
שצ"א.

פ' ע"ב, בזמן שאשתו עמו.
חלק ההערות דף פ"ב הערה ט'.

פ"א ע"ב, אמר רב יהודה אמר רב אסי
מתייחד אדם עם אחותו ודר עם אמו עעם
בתו.

ת"ד, חלק ההערות דף פ"א הערה
כ"ב.

פ"א ע"ב, רש"י ד"ה ודר עם אמו וכו',
רפ"י.
ת"ד.

פ"ב ע"א, הכל לשם שמים, ותוס' שם.
שי"ג.

פ"ב ע"א, כל שעסקיו עם הנשים לא יתיחד
עם הנשים, ורש"י ד"ה לא יתייחד עם הנשים.
ת', ת"א.

פ"ב ע"א, רש"י ד"ה לא יתיחד.
חלק ההערות דף פ' הערה כ"ז, דף
פ"א הערה י"ג.

פ"ב ע"א, תוס' ד"ה לא יתיחד.
חלק ההערות דף פ"א הערה י"ג.

פ"ב ע"א, רא"ש סי' כ"ז.
ת', ת"א.